ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)
της 16ης Δεκεμβρίου 1999 *

Στην υπόθεση Τ-158/96,

Acciaierie di Bolzano SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα το Bolzano (Ιταλία), εκπροσωπούμενη, αρχικώς, από τους Giulio Macrì, Bruno Nascimbene, δικηγόρους Μιλάνου, και Massimo Condinanzi, δικηγόρο Biella, και, στη συνέχεια, από τον Bruno Nascimbene, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Franco Colussi, 36, rue de Wiltz,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από την

Falck SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), εκπροσωπούμενη, αρχικώς, από τους Giulio Macrì και Franco Colussi, δικηγόρους Μιλάνου, και, στη συνέχεια, από τον Giulio Macrì και τον Massimo Condinanzi, δικηγόρο Biella, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Franco Colussi, 36, rue de Wiltz,

και την

Ιταλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενης από τον Umberto Colesanti, της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών, καθώς και από τον Aiello Giacomo,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ιταλίας, 5, rue Marie-Adélaïde,

παρεμβαίνουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Enrico Traversa και Paul Nemitz, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, καθώς και από τον Enrico Altieri, δικαστή παρά τω Corte di Cassazione, αποσπασμένο στην εν λόγω υπηρεσία, όπως επίσης και, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, από τον Tito Ballarino, δικηγόρο Μιλάνου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως 96/617/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 17ης Ιουλίου 1996, σχετικά με ορισμένες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την αυτόνομη περιφέρεια του Bolzano υπέρ της επιχείρησης Acciaierie di Bolzano (ΕΕ L 274, σ. 30),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πέμπτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. D. Cooke, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas, P. Lindh, J. Pirrung και M. Βηλαρά, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 25ης Μαρτίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο, ιστορικό της διαφοράς και διαδικασία

Νομικό πλαίσιο

1 Το άρθρο 4 της Συνθήκης ΕΚΑΧ ορίζει:

«Θεωρούνται ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακος και χάλυβος και κατά συνέπεια καταργούνται και απαγορεύονται εντός της Κοινότητος, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη:

(...)

γ) οι επιδοτήσεις ή οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή οι ειδικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται από αυτά, υπό οποιαδήποτε μορφή».

2 Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλέπει:

«Σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη, στις οποίες απόφαση ή σύσταση της Επιτροπής παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακος και του χάλυβος και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους σκοπούς της Κοινότητος, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4, η απόφαση ή η σύσταση αυτή δύναται να εκδοθεί μετά ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Συμβουλευτική Επιτροπή.

Η ίδια απόφαση ή σύσταση, εκδοθείσα με την αυτή μορφή, καθορίζει ενδεχομένως τις εφαρμοστέες κυρώσεις.»

3 Συμμορφούμενη προς τις επιταγές της αναδιαρθρώσεως του τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις διατάξεις του άρθρου 95 της Συνθήκης προκειμένου να θεσπίσει, από τις αρχές της δεκαετίας του '80, ένα κοινοτικό σύστημα επιτρέπον τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα σε ορισμένες, περιοριστικώς απαριθμούμενες, περιπτώσεις. Το σύστημα αυτό υπέστη διαδοχικές προσαρμογές, προκειμένου να υπερκερασθούν οι συγκυριακές δυσχέρειες που αντιμετώπιζε η βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Οι διαδοχικώς ληφθείσες, εν προκειμένω, αποφάσεις είναι γνωστές ως «κώδικες ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα».

4 Η απόφαση 257/80/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 1ης Φεβρουαρίου 1980, περί θεσπίσεως κοινοτικών κανόνων για τις ειδικές ενισχύσεις της βιομηχανίας σιδήρου καί χάλυβα (GU L 29, σ. 5), αποτελεί τον πρώτο κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Η απόφαση αυτή ίσχυσε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1981. Αντικαταστάθηκε από την απόφαση 2320/81/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 7ης Αυγούστου 1981, περί θεσπίσεως κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου

και χάλυβα (ΕΕ L 228, σ. 14), που τροποποιήθηκε με την απόφαση 1018/85/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 19ης Απριλίου 1985 (ΕΕ L 110, σ. 5, στο εξής: δεύτερος κώδικας), που ίσχυσε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1985.

5 Ο τρίτος κώδικας ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα [απόφαση 3484/85/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1985, περί θεσπίσεως κοινοτικών κανόνων (ΕΕ L 340, σ. 1, στο εξής: τρίτος κώδικας)] ίσχυσε μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1986 και 31ης Δεκεμβρίου 1988. Ο τέταρτος κώδικας ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα [απόφαση 322/89/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 1ης Φεβρουαρίου 1989, περί θεσπίσεως κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 38, σ. 8)] ίσχυσε μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1989 και 31ης Δεκεμβρίου 1991.

6 Ο πέμπτος κώδικας ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, που θεσπίστηκε με την απόφαση 3855/91/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1991, περί θεσπίσεως κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 362, σ. 57, στο εξής: πέμπτος κώδικας) ίσχυσε από την 1η Ιανουαρίου 1992 μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1996. Ο κώδικας αυτός αντικαταστάθηκε, την 1η Ιανουαρίου 1997, από την απόφαση 2496/96/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 1996, περί θεσπίσεως κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 338, σ. 42), η οποία και αποτελεί τον έκτο κώδικα ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα.

Ιστορικό της διαφοράς

7 Η προσφεύγουσα, Acciaierie di Bolzano (στο εξής: ACB), είναι επιχείρηση που κατασκευάζει προϊόντα από ειδικό χάλυβα εμπίπτοντα στον κωδικό 4400 του παραρτήματος Ι της Συνθήκης ΕΚΑΧ και, επομένως, στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Μέχρι τις 31 Ιουλίου 1995, η ACB ελεγχόταν από τον χαλυβουργικό όμιλο

έγγραφο ΤπΑ, εταιρία ιταλικού δικαίου (στο εξής: Falck). Όμως, κατά την ημερομηνία εκείνη, η προσφεύγουσα εταιρία πωλήθηκε στην εταιρία Valbruna Srl.

8 Με έγγραφο της 5ης Ιουλίου 1982, η Επιτροπή γνωστοποίησε στην Ιταλική Κυβέρνηση ότι είχε αποφασίσει να εγκρίνει το σύστημα περιφερειακών ενισχύσεων που είχε θεσπιστεί με τον νόμο 25/81 της αυτόνομης επαρχίας του Bolzano, της 8ης Σεπτεμβρίου 1981, περί των οικονομικών παρεμβάσεων υπέρ του βιομηχανικού τομέα (στο εξής: επαρχιακός νόμος αριθ. 25/81). Ωστόσο, στο έγγραφο εκείνο, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι έπρεπε επίσης να αποφανθεί σχετικά με την κατά τομείς εφαρμογή του εθνικού νόμου αριθ. 675 της 12ης Αυγούστου 1977, περί μέτρων για τον συντονισμό της βιομηχανικής πολιτικής, της αναδιαρθρώσεως, της μετατροπής και της αναπτύξεως του τομέα (1/a) (στο εξής: νόμος 675) που ίσχυε εν προκειμένω, και ότι επιφυλασσόταν, όπως ήταν επόμενο, του δικαιώματος να διασαφηνίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το σύστημα αυτό θα εφαρμοζόταν στην επαρχία του Bolzano, ανάλογα με την απόφαση που θα ελάμβανε σε εθνικό πλαίσιο. Εξάλλου, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι αρχές του Bolzano όφειλαν να τηρήσουν αυστηρώς τους σχετικούς κανόνες δεοντολογίας καθώς και τους κοινοτικούς κώδικες σχετικά με τη χορήγηση ενισχύσεων υπέρ της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα.

9 Το άρθρο 1 της αποφάσεως 91/176/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1990, σχετικά με ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην επαρχία του Bolzano υπέρ της χαλυβουργίας του Bolzano (ΕΕ 1991, L 86, σ. 28, στο εξής: απόφαση 91/176), ορίζει: «η επιδότηση επιτοκίου ενός δανείου [6 δισεκατομμυρίων LIT] που χορηγήθηκε τον Δεκέμβριο του 1987 από την επαρχία του Bolzano, στην Ιταλία, προς τη χαλυβουργική επιχείρηση του Bolzano κατ' εφαρμογή του επαρχιακού νόμου αριθ. 25 της 8ης Σεπτεμβρίου 1981, αποτελεί παράνομη κρατική ενίσχυση επειδή χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής και, επιπλέον, είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, δυνάμει της απόφασης 3484/85/ΕΚΑΧ [τρίτος κώδικας].» Ωστόσο, η Επιτροπή δεν απαίτησε, με την απόφαση εκείνη, την επιστροφή των ήδη καταβληθέντων ποσών αλλά αρκέστηκε να απαιτήσει από τις αρχές της επαρχίας του Bolzano να παύσουν να επιδοτούν τις ετήσιες δόσεις του επίμαχου δανείου μέχρι τη λήξη του.

10 Στο σημείο ΙΙ, δεύτερο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, στις 25 Μαΐου 1983, η Επιτροπή ενέκρινε, βάσει του δεύτερου κώδικα, ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση ορισμένων επιχειρήσεων του

ιταλικού ιδιωτικού τομέα της τάξεως των 40 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών (LIT), εκ των οποίων μία ενίσχυση ύψους δύο δισεκατομμυρίων LIT υπέρ της χαλυβουργίας του Bolzano δυνάμει του νόμου 675/77. Συγκεκριμένα, επρόκειτο να ενισχυθεί, στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων, ένα σχέδιο ποιοτικής βελτιώσεως ελάστρων χονδροσύρματος του Bolzano με επιδοτούμενο δάνειο ύψους 6 δισεκατομμυρίων LIT. Ωστόσο, στο σημείο II, τρίτο εδάφιο, της εν λόγω αποφάσεως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η Ιταλική Κυβέρνηση έθεσε υπόψη της ότι λόγω της διοικητικής διαρθρώσεως της Ιταλίας που προβλέπει ευρεία αυτονομία για τις επαρχίες του Trentino και του Bolzano, ο εθνικός νόμος αριθ. 675/77 δεν εφαρμοζόταν στις περιοχές αυτές και ότι στην επαρχία του Bolzano έπρεπε να εφαρμοστεί ο επαρχιακός νόμος 25/81. Το γεγονός αυτό καθυστέρησε την πραγματική χορήγηση της ενισχύσεως. Εξ αυτού, η Επιτροπή συμπέρανε, στο σημείο III, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως, ότι, δεδομένου ότι η εγκριθείσα ενίσχυση δεν είχε καταβληθεί κατά την ημερομηνία που επιτακτικώς προβλεπόταν για τον σκοπό αυτό από το άρθρο 2, παράγραφος 1, τελευταία έγγραφη, του δεύτερου κώδικα, δηλαδή κατά την 31η Δεκεμβρίου 1985 και δεδομένου ότι αυτή ούτε είχε εκ νέου κοινοποιηθεί ούτε εγκριθεί υπ' αυτής σύμφωνα με τον τρίτο κώδικα, η εν λόγω ενίσχυση είχε καταστεί παράνομη.

11 Στις 21 Δεκεμβρίου 1994 κατόπιν ρητής καταγγελίας, η Επιτροπή ζήτησε από τις ιταλικές αρχές στοιχεία σχετικά με τις παρεμβάσεις του Δημοσίου από τις οποίες είχε ευνοηθεί η προσφεύγουσα. Συναφώς, η Ιταλική Κυβέρνηση απάντησε με έγγραφα της 6ης Απριλίου και της 2ας Μαΐου 1995.

12 Με έγγραφο της 1ης Αυγούέγγραφο5, η Επιτροπή γνωστοποίησε στην Ιταλική Κυβέρνηση την απόφασή της να κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα διαδικασία και της ζήτησε να υποβάλεέγγραφορατηρήσεις της. Η απόφαση περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας δημοσιεύέγγραφος 22 Δεκεμβρίου 1995 στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (ΕΕ C 344, σ. 8, στο εξής: απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας), εκλήθησαν δε να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους τα λοιπά κράτη μέλη καθώς και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι.

13 Με έγγραφο της 18ης Ιανουαρίου 1996, η προσφεύγουσα ζήτησε, ως ενδιαφερόμενη, από την Επιτροπή να ζητηθεί η γνώμη της και να ακουστεί αυτή στο πλαίσιο της

κινηθείσας διαδικασίας. Καθώς το έγγραφο αυτό έμεινε αναπάντητο, η προσφεύγουσα απέστειλε στην Επιτροπή δεύτερο έγγραφο, με ημερομηνία 28 έγγραφο 1996, με το οποίο της ζήτησε να την πληροφορήσει σχετικά με την πρόέγγραφοδιαδικασίας και, ειδικότερα, εάν φρονούσε ότι έπρεπε να την ακούσει ή να λάβει πληροφορίες από αυτήν.

14 Η ένωση Γερμανών παραγωγών χάλυβα, η Wirtschaftsvereinigung Stahl, και η ένωση Βρετανών παραγωγών χάλυβα, η British Iron and Steel Producers Association, κοινοποίησαν, αντιστοίχως, τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή με έγγραφα της 19ης και της 22ας Ιανουαρίου 1996. Η Επιτροπή διαβίβασε τις παρατηρήσεις αυτές στις ιταλικές αρχές με έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 1996.

15 Με έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1996, οι ιταλικές αρχές γνωστοποίησαν τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

16 Στις 17 Ιουλίου 1996, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 96/617/ΕΚΑΧ, σχετικά με ορισμένες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την αυτόνομη περιφέρεια του Bolzano υπέρ της επιχείρησης Acciaierie di Bolzano (ΕΕ L 274, σ. 30, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

17 Στο σημείο Ι, τρίτο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως περιλαμβάνεται κατάλογος των κρατικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα από την αυτόνομη επαρχία του Bolzano δυνάμει του επαρχιακού νόμου αριθ. 25/81 κατά την περίοδο 1982/1990, ο οποίος έχει ως εξής:

— απόφαση αριθ. 784 της 14ης Φεβρουαρίου 1983:

— δάνειο ύψους 5,6 δισεκατομμυρίων LIT,

— μη επιστρεπτέες εισφορές ύψους 8 δισεκατομμυρίων LIT,

— απόφαση αριθ. 3082 της 1ης Ιουλίου 1985:

— δάνειο ύψους 12,941 δισεκατομμυρίων LIT,

— απόφαση αριθ. 6346 της 3ης Δεκεμβρίου 1985:

— μη επιστρεπτέα εισφορά ύψους 10,234 δισεκατομμυρίων LIT,

— απόφαση αριθ. 7673 της 14ης Δεκεμβρίου 1987:

— δάνειο ύψους 6,321 δισεκατομμυρίων LIT,

— απόφαση αριθ. 2429 της 2ας Μαΐου 1988:

— μη επιστρεπτέα εισφορά ύψους 3,75 δισεκατομμυρίων LIT,

— απόφαση αριθ. 4158 της 4ης Ιουλίου 1988:

— δάνειο ύψους 987 εκατομμυρίων LIT,

— μη επιστρεπτέα εισφορά ύψους 650 εκατομμυρίων LIT.

18 Στο ίδιο σημείο των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως διασαφηνίζεται ότι οι ενισχύσεις αυτές χορηγήθηκαν, αφενός, υπό μορφή δεκαετών δανείων με επιτόκιο 3 %, δηλαδή επιτόκιο χαμηλότερο κατά 9 περίπου μονάδες του ισχύοντος κατά την εποχή εκείνη στην αγορά της Ιταλίας (περίπου 12 %), για συνολικό ποσό 25,849 δισεκατομμυρίων LIT (12,025 εκατομμύρια ECU), και, αφε-

τέρου, υπό τη μορφή μη επιστρεπτέων εισφορών, δηλαδή χωρίς υποχρέωση επιστροφής, για συνολικό ποσό 22,634 δισεκατομμυρίων LIT (10,5 εκατομμύρια ECU).

19 Η Επιτροπή εκτίμησε ότι, ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία οι χορηγηθείσες πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1985 ενισχύσεις θα εξετάζονταν υπό το φως των διατάξεων του δεύτερου κώδικα, οι ενισχύσεις αυτές δεν μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατές με την κοινή αγορά. Συναφώς, υπέμνησε ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κώδικα προέβλεπε ότι ενισχύσεις για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατές με την κοινή αγορά εφόσον, μεταξύ άλλων, η τυγχάνουσα της ενισχύσεως επιχείρηση έχει δεσμευθεί να εκτελέσει πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως κατάλληλο για την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητάς της και να καταστεί οικονομικώς βιώσιμη χωρίς ενισχύσεις υπό ομαλές συνθήκες αγοράς και ότι το πρόγραμμα αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της συνολικής παραγωγικής ικανότητας της επιχειρήσεως. Όμως, καμία από αυτές τις δύο προϋποθέσεις δεν πληρούνταν στη συγκεκριμένη περίπτωση.

20 Στη συνέχεια, η Επιτροπή υπέμνησε ότι ο κώδικας ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα που ίσχυε κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως ρητώς απαριθμούσε τις υφιστάμενες παρεκκλίσεις από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δηλαδή τις ενισχύσεις που προορίζονται για την κάλυψη του κόστους προγραμμάτων έρευνας και αναπτύξεως, τις ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος καθώς και τις ενισχύσεις για την παύση δραστηριοτήτων. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω παρεκκλίσεις δεν ετύγχαναν εν προκειμένω εφαρμογής.

21 Ωστόσο, η Επιτροπή έλαβε υπόψη, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί πριν από την 1η Ιανουαρίου 1986, ορισμένες ιδιαίτερες περιστάσεις που ήταν δυνατό να έχουν οδηγήσει τις ιταλικές αρχές σε πλάνη σχετικά με τους κανόνες που έπρεπε τότε να τηρούνται σχετικά με τη γνωστοποίηση των εν λόγω ενισχύσεων. Έτσι, η Επιτροπή δεν απαίτησε την επιστροφή των χορηγηθεισών πριν από την 1η Ιανουαρίου 1986 ενισχύσεων.

22 Η προσβαλλομένη απόφαση ορίζει:

«Άρθρο 1

Οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην επιχείρηση Acciaieria di Bolzano δυνάμει του περιφερειακού νόμου αριθ. 25/81 είναι παράνομες ως μη κοινοποιηθείσες πριν από την χορήγησή τους και ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά δυνάμει του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

Άρθρο 2

Η Ιταλία προβαίνει, σύμφωνα με τις διατάξεις της ιταλικής νομοθεσίας που εφαρμόζονται κατά την είσπραξη των απαιτήσεων του Δημοσίου, σε ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν από την 1η Ιανουαρίου 1986 στις Acciaieria di Bolzano δυνάμει του περιφερειακού νόμου αριθ. 25/81, με τις αποφάσεις αριθ. 7673 της 14ης Δεκεμβρίου 1987, αριθ. 2429 της 2ας Μαΐου 1988 και αριθ. 4158 της 4ης Ιουλίου 1988. Για την εξάλειψη των επιπτώσεων που προέκυψαν από τις ενισχύσεις αυτές, προσαυξάνονται με τόκους που υπολογίζονται από την ημέρα καταβολής των ενισχύσεων μέχρι την ημερομηνία επιστροφής τους. Το επιτόκιο που εφαρμόζεται είναι το επιτόκιο που χρησιμοποιούσε η Επιτροπή για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδύναμου επιδότησης των περιφερειακών ενισχύσεων κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς.

(...)»

Διαδικασία

23 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 12 Οκτωβρίου 1996, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

24 Με δικόγραφα που κατέθεσαν, αντιστοίχως, στη Γραμματεία στις 17 και στις 28 Μαΐου 1997, η εταιρία Falck και η Ιταλική Δημοκρατία ζήτησαν να παρέμβουν υπέρ της προσφεύγουσας.

25 Τα αιτήματα αυτά έγιναν αποδεκτά με διάταξη του προέδρου του τετάρτου πενταμελούς τμήματος της 11ης Ιουλίου 1997.

26 Με υπομνήματα που κατέθεσαν, αντιστοίχως, στις 25 Σεπτεμβρίου και 27 Οκτωβρίου 1997, η Falck και η Ιταλική Δημοκρατία υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους. Η προσφεύγουσα και η Επιτροπή υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους επί των υπομνημάτων αυτών παρεμβάσεως στις 16 Μαρτίου 1998.

27 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε, αφενός, να λάβει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας καλώντας ορισμένους διαδίκους να απαντήσουν εγγράφως σε ερωτήματα και να καταθέσουν έγγραφα στοιχεία και, αφετέρου, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

28 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τις θέσεις τους και απάντησαν στα ερωτήματα του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 1999.

Αιτήματα των διαδίκων

29 Η ACB, προσφεύγουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση·

— επικουρικώς, να αναγνωρίσει ως μη υφιστάμενη τη σχετική με την ανάκτηση υποχρέωση και, κατά συνέπεια, ότι δεν πρέπει να επιστραφούν οι χορηγηθείσες πριν από την 1η Ιανουαρίου 1986 ενισχύσεις, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, και, ομοίως, ότι δεν οφείλονται οι μνημονευόμενοι στο ίδιο άρθρο 2 τόκοι·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

30 Η Falck και η Ιταλική Δημοκρατία, παρεμβαίνουσες, υποβάλλουν όμοια με την προσφεύγουσα αιτήματα και ζητούν από το Πρωτοδικείο να καταδικάσει την καθής στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών με τη διαδικασία παρεμβάσεως.

31 Η Επιτροπή, καθής, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού της παρεμβάσεως

32 Η Επιτροπή, η οποία δεν αντιτάχθηκε αρχικώς στο αίτημα παρεμβάσεως της Falck, φρονεί, στις παρατηρήσεις της επί των υπομνημάτων παρεμβάσεως, ότι η Falck δεν έχει, εν προκειμένω, άμεσο, συγκεκριμένο και από νομική άποψη σημαντικό συμφέρον. Κατά συνέπεια, ζητεί από το Πρωτοδικείο να κηρύξει την αίτηση παρεμβάσεως απαράδεκτη.

33 Όμως, μολονότι δεν αποκλείεται να μπορεί το Πρωτοδικείο, αφού έχει κάνει δεκτή την αίτηση παρεμβάσεως της Falck υπέρ της προσφεύγουσας να προβεί σε επανεξέταση του παραδεκτού της παρεμβάσεως αυτής (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Οκτωβρίου 1980, 138/79, Roquette Frères κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 313), οι περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως δεν επιβάλλουν μια τέτοια επανεξέταση.

34 Πράγματι, αφενός, το γεγονός ότι η Falck δεν κατέχει πλέον τις μετοχές της προσφεύγουσας εταιρίας ήταν γνωστό κατά την υποβολή της αιτήσεως παρεμβάσεως χωρίς η Επιτροπή να προβάλει, κατά το χρονικό εκείνο σημείο, οποιαδήποτε αντίρρηση. Αφετέρου, η διάταξη της 11ης Ιουλίου 1997 του προέδρου του τετάρτου πενταμελούς τμήματος, με την οποία έγινε δεκτή η παρέμβαση της Falck, αιτιολογώντας το συμφέρον της τελευταίας να παρέμβει λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι αυτή δεν κατέχει πλέον τις μετοχές της προσφεύγουσας εταιρίας ως εξής:

«προς στήριξη της αιτήσεώς της, η Falck SpA ισχυρίζεται ότι, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών που απετέλεσαν την αιτία για την έκδοση της αποφάσεως της Επιτροπής, έλεγχε κατά τρόπο άμεσο την προσφεύγουσα η οποία, με τη σειρά της, ήταν ο δικαιούχος των ενισχύσεων που με την εν λόγω απόφαση κηρύχθηκαν ασύμβατες με την κοινή αγορά. Στις 31 Ιουλίου 1995, η Falck SpA και οι aciéries Valbruna Srl συνήψαν συμφωνίες μεταβιβάσεως του εταιρικού κεφαλαίου της προσφεύγουσας. Σε περίπτωση όπου η υπό κρίση προσφυγή δεν θα γινόταν δεκτή και, κατά συνέπεια, θα μπορούσε να γίνει, σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής, ανάκτηση των ποσών που είχαν καταβληθεί ως ενίσχυση στην προσφεύγουσα, οι aciéries Valbruna Srl, ή η προσφεύγουσα, θα είχαν τη δυνατότητα,

δυνάμει των διατάξεων των εν λόγω συμφωνιών, να στραφούν αναγωγικώς κατά της Falck SpA (...)».

35 Κατά συνέπεια, ουδείς λόγος συντρέχει ώστε το Πρωτοδικείο να επανεξετάσει το ζήτημα του συμφέροντος που έχει η Falck να γίνει δεκτή η παρέμβασή της.

Επί των αιτημάτων ακυρώσεως

36 Προς στήριξη των αιτημάτων της ακυρώσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει έξι λόγους αντλούμενους, κατ' ουσίαν, από προσβολή των δικαιωμάτων της άμυνας, από αναδρομική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων, από προσβολή των αρχών της καλόπιστης συνεργασίας, της καλής πίστεως, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, από πλάνη δικαίου κατά την εκτίμηση του συμβατού των ενισχύσεων με την κοινή αγορά χάλυβα και από εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, από λάθος που έγινε κατά τον καθορισμό των επιτοκίων και, τέλος, από έλλειψη αιτιολογίας.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας

Επιχειρήματα των διαδίκων

37 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ευθύς ως έλαβε γνώση της αποφάσεως σχετικά με την έναρξη της σχετικής διαδικασίας, που είχε δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 22ας Δεκεμβρίου 1995, επισήμανε στην Επιτροπή, με έγγραφα της 18ης Ιανουαρίου και της 28ης Μαρτίου 1996, την ανάγκη, στο

πλαίσιο της κινηθείσας διαδικασίας, να διαβουλευθεί μ' αυτόν και να την ακούσει. Ωστόσο, δεδομένου ότι τα δύο έγγραφα έμειναν αναπάντητα, η προσφεύγουσα έλαβε γνώση, μέσω της προσβαλλομένης αποφάσεως, των παρατηρήσεων που είχαν υποβάλει η Ιταλική Κυβέρνηση και οι δύο οργανισμοί παραγωγών σιδήρου και χάλυβα. Στο υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι με το έγγραφό της της 18ης Ιανουαρίου 1996, ρητώς ζήτησε να μετάσχει στη διαδικασία ώστε να έχει δικαίωμα προσβάσεως στον σχετικό φάκελο.

38 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας επιβάλλει όπως το πρόσωπο κατά του οποίου η Επιτροπή έχει κινήσει διοικητική διαδικασία δύναται, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, να καθιστά λυσιτελώς γνωστή την άποψή του επί του υποστατού και της καταλληλότητας των προβαλλομένων γεγονότων και περιστάσεων και επί των εγγράφων που έχουν ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή προς στήριξη των ισχυρισμών της σχετικά με παράβαση του κοινοτικού δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2263, σκέψη 27).

39 Εν προκειμένω, η παραβίαση των αρχών αυτών είναι πλέον κάτι περισσότερο από πρόδηλη εφόσον η προσφεύγουσα όχι μόνο δεν έμεινε αδρανής, αλλά εκδήλωσε δύο φορές το ενδιαφέρον της να μετάσχει στη διαδικασία.

40 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η προσφεύγουσα δεν ζήτησε πρόσβαση στον φάκελο. Πράγματι, με τα έγγραφά της της 18ης Ιανουαρίου και της 28ης Μαρτίου 1996, αρκέστηκε απλώς στο να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο της διαδικασίας και περιορίστηκε στο να δηλώσει ότι ήταν διατεθειμένη να συνεργαστεί με την Επιτροπή στο πλαίσιο της έρευνάς της.

41 Εξάλλου, η Επιτροπή δεν έχει προσβάλει τα διαδικαστικής φύσεως δικαιώματα της προσφεύγουσας εφόσον απλώς υποχρεούνταν να οχλήσει τους ενδιαφερομένους ζητώντας τους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, και τούτο προκειμένου να έχει στη διάθεσή της όλα τα αναγκαία για τη λήψη της αποφάσεώς της στοιχεία (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1973, 70/72, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 609, σκέψη 19). Αντίθετα προς το ενδιαφερόμενο στην υπόθεση εκείνη κράτος μέλος, το οποίο ήταν ο μόνος αποδέκτης της αποφάσεως, στα τρίτα, μη μετασχόντα στη διαδικασία, πρόσωπα δεν αναγνωρίστηκε ούτε δικαίωμα

προσβάσεως στον φάκελο ούτε δικαίωμα να ακουστούν (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 1984, 84/82, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1451, σκέψη 13).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

42 Η διοικητική διαδικασία σχετικά με θέματα καταβολής ενισχύσεων κινείται μόνο κατά του οικείου κράτους μέλους. Το πρόσωπο που τυγχάνει της ενισχύσεως, όπως η προσφεύγουσα, απλώς θεωρείται, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, ως «ενδιαφερόμενος».

43 Όντως, το άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα προβλέπει: «Αν η Επιτροπή, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, διαπιστώσει ότι μια ενίσχυση δεν είναι συμβιβάσιμη με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης, πληροφορεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σχετικά με την απόφασή της.»

44 Ούτε από το γράμμα του άρθρου αυτού ούτε από οποιαδήποτε άλλη διάταξη περί κρατικών ενισχύσεων ούτε από την κοινοτική νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να ακούσει, στο πλαίσιο της νομικής της εκτιμήσεως επί των εν λόγω ενισχύσεων, τις θέσεις του λαβόντος τις κρατικές ενισχύσεις.

45 Πράγματι, ο λαβών ενισχύσεις δεν μπορεί να προβάλει δικαιώματα άμυνας αναγνωρισμένα στα πρόσωπα κατά των οποίων κινείται μια διοικητική διαδικασία· απλώς έχει το δικαίωμα να μετάσχει στη διοικητική διαδικασία, στον ανάλογο βαθμό, συνεκτιμωμένων των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως (βλ.,

κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1998, T-371/94 και T-394/94, British Airways κ.λπ. και British Midland Airways κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψη 60).

46 Εν προκειμένω, στην προσφεύγουσα παρασχέθηκε η δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί των πραγματικών περιστατικών και των εκτιμήσεων, όπως εκτίθενται στην απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την κίνηση της εν λόγω διαδικασίας, έστω και αν η προσφεύγουσα δεν έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής.

47 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν προσέβαλε κανένα διαδικαστικής φύσεως δικαίωμα της προσφεύγουσας.

48 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την αναδρομική εφαρμογή κοινοτικών κανόνων

Επιχειρήματα των διαδίκων

49 Η προσφεύγουσα καταγγέλλει την έλλειψη σαφήνειας της προσβαλλομένης αποφάσεως από πλευράς της ισχύουσας νομοθεσίας. Καθώς φαίνεται, πιστεύει η προσφεύγουσα, η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του κώδικα ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα που ίσχυε κατά τον χρόνο της λήψεώς της, χωρίς όμως να αποκλειστεί η εφαρμογή του κώδικα που ίσχυε κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της σχετικής ενισχύσεως. Εξάλλου, δεν ακολουθήθηκαν οι αναπτυχθείσες στην απόφαση 91/176 αιτιολογικές σκέψεις σύμφωνα με τις οποίες είχε γίνει τεχνητή αντιδιαστολή μεταξύ του χρονικού σημείου της χορηγήσεως και του χρονικού σημείου της καταβολής της ενισχύσεως.

50 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η εφαρμογή, εν προκειμένω, του κώδικα που ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως αντίκειται προς τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου. Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, οι αρχές αυτές περιορίζουν τη δράση της Επιτροπής (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Φεβρουαρίου 1987, 310/85, Deufil κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 901, σκέψεις 20 επ., και της 24ης Νοεμβρίου 1987, 223/85, RSV κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4617, σκέψεις 15 επ.). Πράγματι, οι σχετικές ενέργειες της Επιτροπής έθεσαν τους ενδιαφερομένους σε κατάσταση που να μην μπορούν να προσδιορίσουν ποιο δίκαιο τύγχανε εφαρμογής επ' αυτών.

51 Από τη διοικητική πρακτική της Επιτροπής προκύπτει ότι εφαρμοστέος κώδικας ήταν αυτός που ισχύει κατά την ημερομηνία χορηγήσεως της ενισχύσεως, ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να εκτιμώνται τα αποτελέσματα της ενισχύσεως στην κοινή αγορά.

52 Τέλος, η προσφεύγουσα αντικρούει τη θέση της Επιτροπής κατά την οποία, αφενός, κανένας χρονικός περιορισμός, όπως προθεσμία παραγραφής, δεν επιβάλλεται κατά την άσκηση των εξουσιών της και, αφετέρου, η ελεγκτική της εξουσία εξαρτάται από, ή περιορίζεται κατά, την περίοδο κατά την οποία ισχύει ο διέπων το σύστημα των ενισχύσεων κανόνας. Το κοινοτικό σύστημα, που διαθέτει τον θεμελιώδη χαρακτήρα της «κοινότητας δικαίου», αντίκειται προς μια τέτοια θέση (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Απριλίου 1986, 294/83, Les Verts κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1986, σ. 1339).

53 Η Ιταλική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι το συμβατό με την κοινή αγορά των γνωστοποιουμένων ενισχύσεων εκτιμάται ενόψει της ισχύουσας κατά την ημερομηνία κατά την οποία οι εν λόγω ενισχύσεις πρόκειται να χορηγηθούν νομοθεσίας. Κατά συνέπεια, η εκ των υστέρων εκτίμηση του συμβατού με την κοινή αγορά μη γνωστοποιηθεισών ενισχύσεων πρέπει επίσης, παρά το ότι οι ενισχύσεις αυτές είναι παράνομες, να γίνεται εν όψει της νομοθεσίας που ίσχυε κατά την ημερομηνία της χορηγήσεώς τους.

54 Η Επιτροπή αρνείται ότι προέβη σε αναδρομική εφαρμογή ενός νέου συστήματος.

55 Υπογραμμίζει ότι η απαγόρευση ενισχύσεων του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αντίθετα προς ό,τι συμβαίνει με την προβλεπόμενη από τη Συνθήκη ΕΚ απαγόρευση, έχει γενικό και απόλυτο χαρακτήρα. Βεβαίως, οι κώδικες ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα αποτελούν παρεκκλίσεις από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ καθώς παρέχουν τη δυνατότητα λήψεως, σε ορισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις και για περιορισμένες χρονικώς περιόδους, ειδικής αδείας της Επιτροπής. Όμως, η άδεια αυτή περιορίζεται για την περίοδο κατά την οποία το εν λόγω κοινοτικό όργανο έκρινε ότι έπρεπε να παρεκκλίνει, υπό ορισμένες όλως εξαιρετικές περιστάσεις, από τον κανόνα της απόλυτης απαγορεύσεως.

56 Πράγματι, άπαξ και παρέλθει η σχετική περίοδος εφαρμογής, η Επιτροπή παύει να διαθέτει την εξουσία της να επιτρέπει, κατά παρέκκλιση από τη γενική απαγόρευση, μια ενίσχυση για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Η μεταγενέστερη άσκηση της εξουσίας αυτής εξαρτάται από τη θέσπιση νέων μέτρων παρεκκλίσεως προς τα οποία η Επιτροπή οφείλει να συμμορφώνεται. Το κράτος μέλος που δεν τήρησε την υποχρέωσή του γνωστοποιήσεως, εντός της τασσομένης από τον κώδικα προθεσμίας, δεν μπορεί, όπως είναι επόμενο, να ζητήσει από την Επιτροπή να ασκήσει μια εξουσία ελέγχου που έχει παύσει πλέον να διαθέτει. Κατά συνέπεια, το εν λόγω κράτος εκτίθεται στον κίνδυνο ενός περιορισμού του συστήματος ενισχύσεων, και μάλιστα στην απόλυτη απαγόρευσή του. Έστω και αν υποτεθεί ότι οι επίμαχες ενισχύσεις εκτιμήθηκαν μόνο από πλευράς των διατάξεων του πέμπτου κώδικα, ουδόλως πρόκειται για την αναδρομική εφαρμογή κανόνων που δεν ίσχυαν ακόμη κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των εν λόγω ενισχύσεων, αλλά για την εφαρμογή απλώς και μόνο των κανόνων που επιτρέπουν στην Επιτροπή να παρεκκλίνει από τη γενική απαγόρευση των ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα.

57 Η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα της προσφεύγουσας κατά το οποίο η άσκηση των εξουσιών της υπόκειται σε προθεσμία παραγραφής. Συναφώς, παρατήρησε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι το Συμβούλιο εξέδωσε, στις 22 Μαρτίου 1999, τον κανονισμό (ΕΚ) 659/1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), του οποίου το άρθρο 15, παράγραφος 1, προβλέπει ότι οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής. Η ανυπαρξία, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, κανόνων περί παραγραφής σημαίνει ακριβώς ότι προϋπόθεση παραγραφής δεν υφίστατο κατά την εποχή εκείνη.

58 Τέλος, η Επιτροπή αμφισβητεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας κατά το οποίο από τη διοικητική πρακτική προκύπτει ότι εφαρμοστέος κώδικας πρέπει να είναι αυτός που ίσχυε κατά την ημερομηνία χορηγήσεως της ενισχύσεως. Κανόνες που δεν εφαρμόζονται πλέον κατά την ημερομηνία που αυτή εκδίδει μια απόφαση μπορούν να παίξουν κάποιο ρόλο στην έκδοση αυτή μόνο υπό όλως ιδιάζουσες περιστάσεις. Εν πάση περιπτώσει, δεν είναι σωστό να θεωρηθεί ότι η ημερομηνία καταβολής μιας ενισχύσεως ασκεί επιρροή όσον αφορά τους εφαρμοστέους κανόνες. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η απόφαση 91/176 κακώς άφηνε να εννοηθεί ότι συνέβαινε κάτι τέτοιο.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

59 Επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλέπει ότι απαγορεύονται όλες οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη, υπό οποιαδήποτε μορφή.

60 Είναι αληθές ότι δυνάμει του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ θεσπίστηκαν ορισμένες παρεκκλίσεις από την απαγόρευση αυτή, μεταξύ των οποίων, ιδίως, οι κώδικες ενισχύσεως για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Όμως, οι κώδικες αυτοί έχουν ως μόνο αντικείμενο να επιτρέπονται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παρεκκλίσεις από την απαγόρευση όσον αφορά συγκεκριμένες κατηγορίες ενισχύσεων που απαριθμούνται εξαντλητικώς. Επομένως, οι ενισχύσεις που δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες τις οποίες ο ισχύων κώδικας απαλλάσσει από την απαγόρευση αυτή εξακολουθούν να διέπονται αποκλειστικώς από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1997, Τ-239/94, EISA κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1839, σκέψη 72).

61 Εξάλλου, αντίθετα προς τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις, διατάξεις που παρέχουν επί μονίμου βάσεως στην Επιτροπή την εξουσία να αποφαίνεται επί του συμβατού τους, οι προβλεπόμενες από τους κώδικες παρεκκλίσεις από την αρχή της απόλυτης απαγορεύσεως των ενισχύσεων του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης μπορούν να επιτρέπονται μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που ορίζουν (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Μαρτίου 1998, Τ-129/96, Preussag Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-609, σκέψη 43).

62 Έτσι, άπαξ και η περίοδος εφαρμογής του κώδικα εκπνεύσει, η Επιτροπή δεν έχει πλέον την εξουσία να επιτρέψει, δυνάμει των προβλεπομένων παρεκκλίσεων, στο πλαίσιο του κώδικα αυτού, μια μη γνωστοποιηθείσα ενίσχυση για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Οκτωβρίου 1985, 214/83, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3053, σκέψη 47).

63 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται το ότι οι επίμαχες ενισχύσεις δεν κοινοποιήθηκαν.

64 Σε μια τέτοια περίπτωση, το κράτος μέλος που παρέβη την υποχρέωσή του κοινοποιήσεως δεν μπορεί να απαιτήσει από την Επιτροπή να ελέγξει το συμβατό με την κοινή αγορά μιας ενισχύσεως ενόψει καταργηθέντος κώδικα. Ομοίως, ένα τέτοιο κράτος μέλος, το οποίο δεν τήρησε τους όρους που προβλέπονταν από τον εν λόγω κώδικα, δεν δικαιούται να επικαλείται την αρχή της ασφάλειας δικαίου προκειμένου να τύχουν εφαρμογής, προς όφελός του, οι μνημονευόμενες στον εν λόγω κώδικα παρεκκλίσεις (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Οκτωβρίου 1997, T-331/94, IPK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1665, σκέψη 45).

65 Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την προσφεύγουσα. Η εν λόγω επιχείρηση δεν δικαιούται να απαιτήσει από την Επιτροπή να ασκήσει τον έλεγχό της σχετικά με το συμβατό με την κοινή αγορά των χορηγηθεισών σ' αυτήν ενισχύσεων ενόψει καταργηθέντος κώδικα. Πράγματι, η Επιτροπή άσκησε τον έλεγχό της σύμφωνα με τον μόνο κώδικα που επέτρεπε μια τέτοια εξέταση. Επομένως, η Επιτροπή ορθώς ισχυρίζεται ότι, εν προκειμένω, ουδόλως εφάρμοσε αναδρομικώς κανόνες που δεν ίσχυαν κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των εν λόγω ενισχύσεων.

66 Η προσφεύγουσα επικαλείται επίσης την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

67 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, ο λαβών μια κηρυχθείσα παράνομη ή ασύμβατη με την κοινή αγορά ενίσχυση μπορεί να επικαλεστεί την αρχή αυτή προκειμένου να αμφισβητήσει την ανάκτηση της εν λόγω ενισχύσεως. Όμως, το θέμα αυτό είναι άσχετο με το ζήτημα ποιος κώδικας ήταν εν προκειμένω εφαρμοστέος και θα εξεταστεί στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως.

68 Επομένως, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούνταν να αναφερθεί στους προγενέστερους κώδικες ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Το γεγονός ότι αναφέρθηκε σ' αυτούς χωρίς να έχει καμία απολύτως υποχρέωση δεν μεταβάλλει αυτή τη νομική κατάσταση.

69 Εξάλλου, το επιχείρημα της προσφεύγουσας με το οποίο υποστηρίζει ότι η απόφαση περί ανακτήσεως των παρασχεθεισών ενισχύσεων ήταν παράνομη λόγω του ότι η Επιτροπή δεν τήρησε κάποια προθεσμία παραγραφής δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, κατά τον χρόνο της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, καμιά προθεσμία παραγραφής δεν είχε οριστεί από τον κοινοτικό νομοθέτη όσον αφορά τις δράσεις της Επιτροπής αναφορικά με μη κοινοποιηθείσες κρατικές ενισχύσεις. Έτσι, η Επιτροπή δεν υποχρεούνταν να τηρήσει, όταν εξέδωσε την απόφαση αυτή, κάποια προθεσμία παραγραφής (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, Τ-126/96 και Τ-127/96, BFM και EFIM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3437, σκέψη 67).

70 Εξ αυτού έπεται ότι ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την παράβαση των αρχών της ειλικρινούς συνεργασίας, της καλής πίστεως, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

71 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να εξεταστεί από κοινού με την απόφαση 91/176, δεδομένου ότι τα πραγματικά περιστατικά και

λοιπά στοιχεία που έχουν σχέση με την τελευταία είναι τα ίδια με αυτά που αποτελούν το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ισχυρίζεται ότι η αποτελούσα το αντικείμενο της αποφάσεως αυτής ενίσχυση εκτιμήθηκε ως ασύμβατη με την κοινή αγορά χάλυβα για τον λόγο απλώς και μόνο ότι η καταβολή του αποτελούντος την ενίσχυση δανείου πραγματοποιήθηκε ύστερα από την εκπνοή, στις 31 Δεκεμβρίου 1985, της περιόδου κατά την οποία ετύγχανε εφαρμογής ο δεύτερος κώδικας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, σε μια απλώς τυπικού χαρακτήρα πτυχή του ζητήματος προσδόθηκε ουσιαστική σημασία διότι η οικεία ενίσχυση εξετάστηκε βάσει του τρίτου κώδικα που άρχισε να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1986.

72 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι, το 1982, είχε εκπονήσει ένα σχέδιο αναδιαρθρώσεως, στο πλαίσιο του επαρχιακού νόμου 25/81. Παρατηρεί ότι το σχέδιο αυτό εγκρίθηκε από την Επιτροπή το 1983. Εξάλλου, η επαρχία του Bolzano ρώτησε την Επιτροπή σχετικά με την ανάγκη κοινοποιήσεως ή μη των εμπιπτόντων στον επαρχιακό νόμο 25/81 σχεδίων ενισχύσεων. Ελλείψει απαντήσεως, η εν λόγω επαρχία θεώρησε ότι η κοινοποίηση δεν ήταν αναγκαία. Η θέση αυτή είναι ακόμα περισσότερο κατανοητή εφόσον, αφενός, το έγγραφο που απέστειλε η Επιτροπή, στις 5 Ιουλίου 1982, στην Ιταλική Κυβέρνηση ανέφερε ότι το εν λόγω κοινοτικό όργανο επιφυλασσόταν «του δικαιώματος να διευκρινίσει τους όρους υπό τους οποίους αυτό το σύστημα θα εφαρμοζόταν στην επαρχία του Bolzano ανάλογα με την απόφαση που θα εκδιδόταν σε εθνικό επίπεδο» και, αφετέρου, η Επιτροπή ουδέποτε διευκρίνισε τους όρους αυτούς.

73 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως 91/176, στις 25 Ιουλίου 1990, είχαν ληφθεί όλες οι αποφάσεις της επαρχίας του Bolzano και καταβληθεί οι παρασχεθείσες ενισχύσεις. Θα ήταν αφύσικο κατά τον χρόνο εκείνο, παρά το διαρρεύσαν διάστημα, δηλαδή επτά έτη ύστερα από την πρώτη απόφαση και δύο έτη ύστερα από την τελευταία, οι εν λόγω αποφάσεις να μην είναι γνωστές στην Επιτροπή ούτε να έχουν ληφθεί υπόψη απ' αυτήν.

74 Εν όψει των περιστάσεων αυτών, η Επιτροπή παραβίασε, πρώτον, την αρχή της ειλικρινούς συνεργασίας [βλ. άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, το οποίο αντιστοιχεί

κατ' ουσίαν στο άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 10 ΕΚ)]. Πράγματι, το εν λόγω κοινοτικό όργανο δεν ανέπτυξε την προβλεπόμενη από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ αναγκαία δραστηριότητα για συνεργασία, όχι μόνο παραλείποντας να συνεργαστεί με τις εθνικές αρχές αλλά και καθυστερώντας την κίνηση της διαδικασίας, και τούτο μολονότι ήταν εν γνώσει των πραγματικών περιστατικών που επέβαλλαν την κίνηση της διαδικασίας, και καθυστερώντας την περάτωση της διαδικασίας αυτής με τη λήψη μιας αρνητικής περί ασυμβιβάστου αποφάσεως.

75 Δεύτερον, η Επιτροπή παραβίασε τις αρχές της καλής πίστεως και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Πράγματι, οι ενέργειες της Επιτροπής, και ειδικότερα το χρονοβόρο της διαδικασίας, δημιούργησαν στις εθνικές αρχές και στην προσφεύγουσα τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τη νομιμότητα των επιμάχων ενισχύσεων. Και οι μεν και η δε ενήργησαν σύμφωνα με την αρχή της καλής πίστεως, εφόσον δεν μπορούσαν, λογικώς, να φανταστούν ότι η Επιτροπή ήταν δυνατό να αμφισβητήσει τις ενισχύσεις. Πράγματι, το εν λόγω κοινοτικό όργανο όχι μόνο δεν προέβαλε οποιαδήποτε αντίρρηση όταν της τέθηκε στο σχετικό ζήτημα, αλλά, επιπλέον, δεν θεώρησε αναγκαίο, για μεγάλο χρονικό διάστημα ύστερα από τη χορήγηση των ενισχύσεων, να προβάλει αντιρρήσεις (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1986, 52/84, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1986, σ. 89, σκέψη 16, και την προπαρατεθείσα απόφαση RSV κατά Επιτροπής).

76 Η Falck συντάσσεται με τη θέση της προσφεύγουσας ισχυριζόμενη ότι από τα κατατεθέντα από την τελευταία έγγραφα διαδικασίας προκύπτει ότι, άπαξ και κοινοποιήθηκε το σχέδιο αναδιαρθρώσεως και ελλείψει οποιασδήποτε αντιδράσεως της Επιτροπής (παρά τα διαβήματα στα οποία είχε προβεί η επαρχία του Bolzano και η Ιταλική Κυβέρνηση), η πεποίθηση της προσφεύγουσας σχετικά με τη νομιμότητα των καταβληθεισών ενισχύσεων ήταν απολύτως δικαιολογημένη. Το αρχικό σχέδιο καθώς και το συμπληρωματικό σχέδιο αναδιαρθρώσεως αποτελούσαν αναμφισβήτητα τη συνέχεια ενός γενικότερου σχεδίου και ενός προγράμματος παρεμβάσεων. Επομένως, η συμπλήρωση και η εκτέλεση αυτού του σχεδίου σε σχέση με το «υφιστάμενο» σύστημα δεν απαιτούσε ούτε κοινοποίηση ούτε γνωστοποίηση διότι δεν επρόκειτο για «νέες» ενισχύσεις (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Αυγούστου 1994, C-44/93, Namur-Les assurances du crédit, Συλλογή 1994, σ. I-3829).

77 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι επέδειξε επιμέλεια όσον αφορά τον έλεγχο των ενισχύσεων που επανειλημμένως είχε λάβει. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν

παρέσχε κανένα στοιχείο από το οποίο να αποδεικνύεται ότι κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Έτσι, η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη και η καλή πίστη της προσφεύγουσας πρέπει να θεωρηθούν ως, καταρχήν, δεδομένες.

78 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ακόμη ότι το γεγονός ότι μεταξύ της χορηγήσεως των ενισχύσεων και της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως παρήλθε μια τόσο μακρά περίοδος μετατρέπει την ανάκτηση των ενισχύσεων σε κύρωση μη προβλεπόμενη από το κοινοτικό δίκαιο. Με την ανάκτηση δεν επιδιώκεται πλέον ο σκοπός της αποκαταστάσεως της ισορροπίας της αγοράς και της εξαλείψεως των συνεπειών της στρεβλώσεως από τις καταβληθείσες ενισχύσεις, εφόσον, καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι συνθήκες αγοράς καθώς και οι πραγματικές και νομικές καταστάσεις μεταβλήθηκαν. Εξάλλου, θα μπορούσε να έχει υπάρξει παραγραφή σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

79 Η εκτίμηση περί μετατροπής της ανακτήσεως σε κύρωση επιρρωννύεται από το γεγονός ότι το ανακτούμενο ποσό βαρύνεται με τόκους που αρχίζουν να τρέχουν από την ημερομηνία χορηγήσεως των ενισχύσεων και όχι από την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως. Τούτο αντίκειται επίσης προς την αρχή της αναλογικότητας, εφόσον, ακόμα και σε περίπτωση κατά την οποία η ανάκτηση θα ήταν δικαιολογημένη, η επιβαλλόμενη στην προσφεύγουσα θυσία θα ήταν υπερβολική και, επομένως, ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων, δυσανάλογη.

80 Τέλος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι λόγοι ευθυδικίας, σκοπιμότητας και δικαιοσύνης που οδήγησαν την Επιτροπή στο να μην επιβάλει την ανάκτηση των τριών πρώτων ενισχύσεων έπρεπε επίσης να την ωθήσουν στο να μη ζητήσει την ανάκτηση και των τριών τελευταίων ενισχύσεων. Η συνεκτίμηση και μόνο του διαρρεύσαντος διαστήματος, συγκεκριμένα δεκατρία χρόνια ύστερα από την πρώτη απόφαση και οκτώ ύστερα από την τελευταία, έπρεπε να οδηγήσει στη λήψη από την Επιτροπή διαφορετικής αποφάσεως.

81 Η Επιτροπή αμφισβητεί όλα αυτά τα επιχειρήματα. Παρατηρεί, μεταξύ άλλων, ότι, μολονότι τον Μάιο του 1983 είχε εγκρίνει, με βάση τον δεύτερο κώδικα ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, τις χορηγηθείσες για επενδύσεις στην προ-

σφεύγουσα ενισχύσεις, στο πλαίσιο σχεδίου αναδιαρθρώσεως, που είχε γίνει αποδεκτό υπό το κάλυμμα του επαρχιακού νόμου 25/81 και κοινοποιηθεί τον Σεπτέμβριο του 1980, η απόφαση αυτή δεν ήταν δυνατό να θεωρηθεί ως επιτρέπουσα τη χορήγηση πάσης ενισχύσεως κατ' εφαρμογήν του εν λόγω σχεδίου. Για κάθε περίπτωση είναι αναγκαία ειδική έγκριση της Επιτροπής.

82 Εξάλλου, η απόφαση της Επιτροπής του 1983 όρισε ως επιτακτική προθεσμία για τη χορήγηση της ενισχύσεως, ένα επιδοτούμενο δάνειο 6,5 δισεκατομμυρίων LIT, με διαφορά 2 δισεκατομμυρίων σε σχέση με το επιτόκιο της αγοράς, την 31η Δεκεμβρίου 1985, και τούτο υπό την απειλή κηρύξεως αυτού ως ασυμβάτου με την κοινή αγορά. Η εκπρόθεσμη χορήγηση του εν λόγω δανείου είχε ως συνέπεια, στη συνέχεια, την έκδοση της αποφάσεως 91/176 με την οποία η ενίσχυση κηρύχθηκε ασύμβατη με την κοινή αγορά. Ωστόσο, συνεκτιμουμένων της καλής πίστεως των ιταλικών αρχών και των τεχνικής φύσεως δυσχερειών που οφείλονταν στην κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ επαρχιακών και εθνικών αρχών, δεν ζητήθηκε εν προκειμένω η επιστροφή. Εξ αυτού έπεται ότι επρόκειτο για αρνητική, η οποία δεν ενέκρινε καμιά ενίσχυση ούτε δημιουργούσε οποιαδήποτε, για το μέλλον, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη σχετικά με άλλα μέτρα στήριξης, και τούτο ενόψει της ανυπαρξίας ιδιαιτέρων περιστάσεων που να δικαιολογούν την απόφαση να μη γίνει ανάκτηση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

83 Πρέπει, καταρχάς, να εξετασθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

84 Κατά πάγια νομολογία, οι επιχειρήσεις που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση είναι λογικό να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη σχετικά με τον νόμιμο χαρακτήρα της ενισχύσεως μόνον εφόσον η εν λόγω ενίσχυση έχει χορηγηθεί κατόπιν τηρήσεως της διαδικασίας που ένας επιμελής επιχειρηματίας επιβάλλεται να διασφαλίζει (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1990, σ. I-3437, σκέψη 14, και την προπαρατεθείσα απόφαση Preussag Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 77). Ο λαβών παράνομη ενίσχυση μπορεί λυσιτελώς να επικαλεστεί την αρχή αυτή μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις που θα μπορούσαν, λογικώς, να θεμελιώσουν την εμπιστοσύνη του όσον αφορά τον νόμιμο χαρακτήρα της ενισχύσεως αυτής (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουνίου 1993, C-183/91, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1993, σ. I-3131, σκέψη 18).

85 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο έχει διαπιστώσει, στην ανωτέρω σκέψη 63, ότι οι επίμαχες ενισχύσεις δεν κοινοποιήθηκαν και, κατά συνέπεια, δεν χορηγήθηκαν κατόπιν τηρήσεως της εφαρμοστέας διαδικασίας. Εξάλλου, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την ύπαρξη μιας κατ' εξαίρεση περιστάσεως που θα μπορούσε να θεμελιώσει την εμπιστοσύνη της όσον αφορά τον νόμιμο χαρακτήρα των ενισχύσεων.

86 Πρώτον, δεν αμφισβητείται ότι, ύστερα από τη θέση σε ισχύ του τρίτου κώδικα, την 1η Ιανουαρίου 1986, η υποχρέωση κοινοποιήσεως ενός οικονομικής φύσεως μέτρου ήταν ανεπιφύλακτη. Πράγματι, ο κώδικας αυτός προέβλεπε ότι έπρεπε η Επιτροπή να ενημερώνεται εγκαίρως προκειμένου να καταθέτει τις παρατηρήσεις της σχετικά με τα σχέδια με τα οποία εσκοπείτο η θέσπιση ή η τροποποίηση ενισχύσεων καθώς και οποιοδήποτε άλλο σχέδιο οικονομικών παρεμβάσεων των κρατών μελών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως ή των οργανώσεων που χρησιμοποιούν για τον σκοπό αυτό κρατικούς πόρους προς όφελος των επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα. Τέλος, το άρθρο αυτό όριζε ότι έπρεπε να γνωστοποιούνται όλες οι συγκεκριμένες περιπτώσεις εφαρμογής των ενισχύσεων.

87 Εξ αυτού έπεται ότι κακώς η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν είχε ενημερωθεί σχετικά με την υποχρέωση του κράτους να γνωστοποιεί, ύστερα από την 1η Ιανουαρίου 1986, τα συγκεκριμένα σχέδια ενισχύσεως που εντάσσονταν σ' ένα το γενικότερο σχέδιό του αναδιαρθρώσεως, ούτε ότι δεν ήταν ανάγκη να πληροφορήσει την Επιτροπή σχετικά με την πρόοδοέγγραφοδιαρθρώσεως της επιχειρήσεως και, ιδίως, για το συμπληρωματικό πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως της 26ης Ιουνίου 1986.

88 Δεύτερον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή ανέφερε, στο έγγραφο της 5ης Ιουλίου 1982, ότι θα έπρεπε να αποφανθεί επί της εφαρμογής, όσον αφορά τον συγκεκριμένο τομέα, του νόμου 675/77, και ότι επιφυλασσόταν του δικαιώματος να διασαφηνίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το σύστημα αυτό θα εφαρμοζόταν στην επαρχία του Bolzano, ανάλογα με την απόφαση που θα εξέδιδε σε εθνικό επίπεδο. Στο ίδιο εκείνο έγγραφο, η Επιτροπή διευκρίνισε, επίσης, ότι οι αρχές του Bolzano να τηρήσουν αυστηρότατα τους κανόνες δεοντολογίας και τους κοινοτικούς κώδικες σχετικά με τη χορήγηση ενισχύσεων υπέρ της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα (βλ. ανωτέρω σκέψη 8).

89 Κατά τα λοιπά, στην αέγγραφοης του 1983, η Επιτροπή διασαφήνισε ότι η έγκριση των μνημονευομένων στην απόφαση αυτή ενισχύσεων εξαρτιόταν από τα αποτελέσματα ελέγχων που αυτή είχε καθιερώσει, ενώ, εξάλλου, αποκλειόταν, ύστερα από την ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1984, οποιαδήποτε καταβολή ενισχύσεων.

90 Επομένως, η Επιτροπή δεν παρέσχε καμιά οριστική άδεια όσον αφορά όλες τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του εν λόγω γενικού συστήματος, ενώ η άδεια ήταν χρονικώς περιορισμένη. Υπό τις συνθήκες αυτές, η έλλειψη απαντήσεως της Επιτροπής σε έγγραφο της επαρχίας του Bolzano δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη μη τήρηση της επιταγής της κοινοποιήσεως, και τούτο για τον πρόσθετο λόγο ότι, είχαν, εν τω μεταξύ, τροποποιηθεί οι προϋποθέσεις περί εξαιρέσεως όσον αφορά τις ενισχύσεις για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα.

91 Τρίτον, η προθεσμία εντός της οποίας η Επιτροπή δικαιούνταν, σύμφωνα με τον δεύτερο κώδικα, να εγκρίνει μια ενίσχυση έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 1985. Κατά συνέπεια, οι ενισχύσεις που καταβλήθηκαν ύστερα από την 1η Ιανουαρίου 1986, ενισχύσεις των οποίων η Επιτροπή ζήτησε την επιστροφή, δεν καλύπτονταν πλέον από τον δεύτερο κώδικα, οπότε η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να έχει, βάσει του εν λόγω κώδικα, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τη νομιμότητά τους.

92 Τέλος, τέταρτον, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η απόφαση 91/176 διαπιστώνει ότι η επιδότηση επιτοκίου όσον αφορά δάνειο χορηγηθέν τον Δεκέμβριο του 1987 αποτελεί παράνομη κρατική ενίσχυση, και τούτο για τον λόγο ότι έγινε χωρίς προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής, ενώ είναι, εξάλλου, ασύμβατη με την κοινή αγορά, κατά την έννοια του τρίτου κώδικα. Δεν υφίσταται επομένως καμία αντίφαση μεταξύ της αποφάσεως αυτής και της προσβαλλομένης αποφάσεως, πράγμα που σημαίνει ότι αβασίμως η προσφεύγουσα επικαλείται την απόφαση αυτή προκειμένου να αποδείξει το υποστατό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της. Το γεγονός ότι η Επιτροπή έκρινε πρέπον να μην επιβάλει την επιστροφή της αποτελούσας το αντικείμενο της αποφάσεως 91/176 ενισχύσεως, και τούτο λόγω των εκτιθεμένων σ' αυτήν ιδιαιτέρων περιστάσεων, δεν μπορεί να συνεπάγεται ότι δεσμεύεται από τις

θεωρήσεις αυτές όσον αφορά την εξέταση, εν προκειμένω, του συμβατού των ενισχύσεων με την κοινή αγορά.

93 Δεύτερον, το επιχείρημα της προσφεύγουσας κατά το οποίο αυτή επέδειξε επιμέλεια πρέπει να απορριφθεί. Πράγματι, αρκεί η διαπίστωση ότι το μόνο αποδεικτικό στοιχείο που προσκόμισε συναφώς είναι μια δήλωση της 2ας Φεβρουαρίου 1999 του διοικητικού της διευθυντή Sergio Moresetti, από την οποία προκύπτει ότι είχαν αποκατασταθεί οι επαφές μεταξύ αυτού και των αρχών του Bolzano. Όμως, έχοντας επαφές με τις τοπικές αρχές, η προσφεύγουσα ουδόλως αποδεικνύει, εν όψει των συγκεκριμένων περιστάσεων, ότι είχε τηρηθεί η διαδικασία κοινοποιήσεως.

94 Τρίτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί, υπό τις προκείμενες περιστάσεις, να επικαλείται λυσιτελώς παραβίαση των αρχών της ειλικρινούς συνεργασίας και της καλής πίστεως. Όντως, ο έλεγχος των ενισχύσεων προϋποθέτει ότι τα κράτη μέλη πληρούν την υποχρέωσή τους κοινοποιήσεως. Έτσι, αβασίμως η προσφεύγουσα αντλεί επιχείρημα από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν είχε προηγουμένως ανακαλύψει την ύπαρξη παρανόμων ενισχύσεων. Στην αντίθετη περίπτωση, οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις θα στερούνταν οποιασδήποτε πρακτικής αποτελεσματικότητας. Εν πάση περιπτώσει, ο ισχυρισμός ότι η Επιτροπή όφειλε να έχει γνώση της υπάρξεως των εν λόγω ενισχύσεων δεν στηρίζεται σε κανένα αποδεικτικό στοιχείο.

95 Τέλος, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της αναλογικότητας απαιτεί οι πράξεις των κοινοτικών οργάνων να μην υπερβαίνουν τα όρια αυτού που είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού, ενώ εξυπακούεται ότι, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσοτέρων του ενός καταλλήλων μέτρων, πρέπει να γίνεται προσφυγή στο λιγότερο αναγκαστικό (βλ., π.χ., τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 1984, 15/83, Denkavit Nederland, Συλλογή 1984, σ. 2171, σκέψη 25, και της 11ης Ιουλίου 1989, 265/87, Schräder, Συλλογή 1984, σ. 2237, σκέψη 21).

96 Όμως, καθώς η κατάργηση, μέσω ανακτήσεως, μιας παράνομης ενισχύσεως αποτελεί τη λογική συνέπεια της διαπιστώσεως του παράνομου χαρακτήρα της (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-959, σκέψη 66, της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1603, σκέψη 41, και του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, T-459/93, Siemens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1675, σκέψη 96), ένα τέτοιο μέτρο δεν είναι δυνατό, καταρχήν, να θεωρηθεί ως δυσανάλογο σε σχέση με τους σχετικούς με κρατικές ενισχύσεις στόχους των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Εκ των ανωτέρω προκύπτει επίσης ότι ένα τέτοιο μέτρο, έστω και αν έχει ληφθεί πολύ καιρό ύστερα από τη χορήγηση της ενισχύσεως, δεν μπορεί να αποτελεί μη προβλεπόμενη από το κοινοτικό δίκαιο κύρωση.

97 Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την καταβολή τόκων. Δεδομένου ότι η πρακτική αποτελεσματικότητα της Συνθήκης ΕΚΑΧ θα διακυβευόταν εάν επιτρεπόταν στις λαβούσες ενισχύσεις επιχειρήσεις να επωφελούνται από το χρήμα που είχαν στη διάθεσή τους κατά τη διάρκεια της περιόδου μεταξύ της χορηγήσεως και της πραγματικής επιστροφής των ενισχύσεων (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1995, T-275/94, CB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2169, σκέψεις 46 έως 54), η διατάσσουσα την επιστροφή των παρανόμων ενισχύσεων απόφαση της Επιτροπής πρέπει λογικώς να επιβάλλει και την καταβολή τόκων επί των χορηγηθέντων ποσών ώστε να εξαλειφθούν τα παρεπόμενα των εν λόγω ενισχύσεων οικονομικής φύσεως πλεονεκτήματα (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 97).

98 Εξάλλου, όσον αφορά τον προσδιορισμό της ημερομηνίας ύστερα από την οποία πρέπει να αρχίζουν να τρέχουν αυτοί οι τόκοι, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι τόκοι αυτοί αντιπροσωπεύουν το ισοδύναμο του οικονομικού πλεονεκτήματος που προέρχεται από τη δωρεάν διάθεση του εν λόγω κεφαλαίου για ορισμένη περίοδο. Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή θεώρησε ότι οι εν λόγω τόκοι έπρεπε να αρχίσουν να τρέχουν από την ημερομηνία καταβολής των ενισχύσεων (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 101).

99 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από νομική πλάνη όσον αφορά την εκτίμηση του συμβατού των ενισχύσεων με την κοινή αγορά χάλυβα και από εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών

Επιχειρήματα των διαδίκων

100 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε νομική πλάνη θεωρώντας ότι η Συνθήκη ΕΚΑΧ, σε αντίθεση με τη Συνθήκη ΕΚ, δεν προβλέπει, όσον αφορά την εφαρμογή της, καμιά «επίπτωση επί των ενδοκοινοτικών συναλλαγών». Πράγματι, πρέπει, κατ' ανάγκη, να πληρούται μια τέτοια προϋπόθεση ώστε να είναι δυνατό να κηρύσσονται οι ενισχύσεις ασύμβατες με την κοινή αγορά στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ. Δεδομένου ότι οι δύο Συνθήκες επιδιώκουν κοινούς σκοπούς, θα ήταν αντίθετο τόσο προς το πνεύμα όσο και προς τη ratio του κοινοτικού δικαίου οι «κανόνες ΕΚΑΧ» να ερμηνεύονται ως κάτι διαφορετικό και ξεχωριστό από τους «κανόνες ΕΚ» (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 1958, 9/56, Meroni κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 174, της 22ας Οκτωβρίου 1987, 314/85, Foto-Frost, Συλλογή 1987, σ. 4199, και της 22ας Φεβρουαρίου 1990, C-221/88, Busseni, Συλλογή 1990, σ. I-495). Επομένως, η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη το ποσό και την ένταση των ενισχύσεων, την αναλογία τους σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες της προσφεύγουσας, το γεγονός ότι τα αποτελέσματα των ενισχύσεων δεν θα προκαλέσουν στρέβλωση του ανταγωνισμού ούτε αλλοίωση των όρων των συναλλαγών καθώς και της συμφωνίας των αποτελεσμάτων αυτών με τους κοινούς στόχους (βλ. άρθρο 2 του δεύτερου κώδικα).

101 Εξάλλου, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η προσφεύγουσα υπήρξε θύμα βαρυτάτης δυσμενούς διακρίσεως σε σχέση με την κρατική βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα η οποία είχε λάβει σαφώς μεγαλύτερες ενισχύσεις. Οι χορηγηθείσες μεταγενέστερα στις βιομηχανίες ενισχύσεις αποτελούν μια ανεπαρκή προσπάθεια για αποκατάσταση της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ των δύο κατηγοριών επιχειρήσεων, την οποία επίσης διασφαλίζει η κοινοτική νομοθεσία.

102 Η προσφεύγουσα, υποστηριζόμενη από την Ιταλική Κυβέρνηση, προβάλλει επίσης εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Συναφώς, ισχυρίζεται ότι οι πραγματοποιηθείσες επενδύσεις προορίζονταν για την επίτευξη οικονομίας στην

ενέργεια, για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, για την ασφάλεια και τους όρους εργασίας, για την ενίσχυση της έρευνας και της ανάπτυξης καθώς και για τη βελτίωση της αποδοτικότητας της επιχειρήσεως, πράγμα που προκύπτει από τους συνημμένους στο δικόγραφο της προσφυγής πίνακες. Όμως, η Επιτροπή αρνήθηκε να θεωρήσει τις επενδύσεις αυτές ως συμβατές με την κοινή αγορά χάλυβα ενισχύσεις, χωρίς να προβεί σε σύγκριση μεταξύ της συνολικής επενδύσεως, της πραγματοποιηθείσας επενδύσεως και της οφειλόμενης στην ενίσχυση επενδύσεως. Περιορίζεται στο να ισχυρίζεται, στην προσβαλλομένη απόφαση, ότι «μεγάλο μέρος» των επενδύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη «θα έπρεπε να θεωρηθούν» ότι αποτελούν επενδύσεις για την ανάπτυξη. Η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών θεωρώντας ως ανεπαρκή τα προσκομισθέντα στοιχεία από τα οποία αποδεικνυόταν η χρησιμοποίηση των επενδύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος.

103 Προκειμένου να αποδείξει ότι οι ληφθείσες από την προσφεύγουσα ενισχύσεις είναι συμβατές με την κοινή αγορά, η παρεμβαίνουσα Falck ζήτησε από την εταιρία Arthur Andersen τη σύνταξη σχετικής εκθέσεως με σκοπό να την καταθέσει στο Πρωτοδικείο (στο εξής: έκθεση Andersen). Από την έκθεση αυτή καταδεικνύεται ότι οι επενδύσεις της προσφεύγουσας είναι, σε σημαντικό βαθμό, συμβατές με τους κώδικες ενισχύσεως, εφόσον προορίζονταν για την κάλυψη των εξόδων που είχαν αναληφθεί για την έρευνα και ανάπτυξη, για την προστασία του περιβάλλοντος, για την εξοικονόμηση ενέργειας, για τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και/ή των τεχνικών παραγωγής, για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και μιας βιώσιμης οικονομικώς καταστάσεως, και τούτο και μέσω της μειώσεως του κόστους παραγωγής.

104 Στη συνέχεια, η Falck διατείνεται ότι η Επιτροπή πλανήθηκε όταν έλαβε υπόψη και κήρυξε ως ασύμβατες ενισχύσεις που είχε ήδη εκτιμήσει ως «καλυπτόμενες» από την απόφαση 91/176. Πρόκειται, ιδίως, για την ενίσχυση που μνημονεύεται στην απόφαση αριθ. 7673 της 14ης Δεκεμβρίου 1987 (6,321 δισεκατομμύρια LIT) καθώς και την ενίσχυση που μνημονεύεται στην απόφαση αριθ. 4158 της 4ης Ιουλίου 1988 (987 εκατομμύρια LIT). Η τελευταία αυτή ενίσχυση, που εκ λάθους συνδυάστηκε με την απόφαση του 1988, καλύπτεται, στην πραγματικότητα, στην απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1987. Τέλος, η Falck διατείνεται ότι η απόφαση αριθ. 2429 της 2ας Μαΐου 1988 έχει εσφαλμένως εκτιμηθεί, ενώ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, σε τελευταία ανάλυση, η τυχόν ανάκτηση των ενισχύσεων θα έπρεπε να περιοριστεί στο ποσό των 4 400 εκατομμυρίων LIT.

105 Η Επιτροπή αντικρούει όλα αυτά τα επιχειρήματα.

106 Καταρχάς, αρνείται οποιαδήποτε πλάνη όσον αφορά την ερμηνεία της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Υπενθυμίζει, μεταξύ άλλων, ότι, αντίθετα προς τη Συνθήκη ΕΚ, οι διατάξεις της ΕΚΑΧ περί ενισχύσεων ουδόλως αναφέρονται σε διαταραχές των συναλλαγών ή σε στρέβλωση του ανταγωνισμού ούτε επιτρέπουν στην Επιτροπή να σταθμίζει τα αποτελέσματα των διαταραχών στον ανταγωνισμό με τα συμφέροντα της Κοινότητας. Στο πλαίσιο του θεσπισμένου με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ συστήματος, ενόψει, ειδικότερα, της ιδιαίτερης ευαισθησίας του τομέα, η Επιτροπή δεν διαθέτει καμιά απεριόριστη εξουσία όσον αφορά την εκτίμηση με κάποια ανεκτικότητα του συμβατού των ενισχύσεων.

107 Εξάλλου, η Επιτροπή φρονεί ότι η διαφορετική μεταχείριση που υφίσταται ο ιδιωτικός, σε σχέση με τον δημόσιο, τομέας της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα στην Ιταλία, έστω και αν κάτι τέτοιο όντως συμβαίνει, δεν μπορεί να καταλογιστεί σ' αυτήν.

108 Η Επιτροπή αρνείται ότι υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως των επιμάχων ενισχύσεων. Ισχυρίζεται ότι διαπίστωσε ότι οι ενισχύσεις δεν προορίζονταν για τη στήριξη σχεδίων έρευνας και αναπτύξεως ούτε για την προστασία του περιβάλλοντος. Ελλείψει συγκεκριμένων στοιχείων, θα ήταν ανώφελος ο ισχυρισμός ότι οι ενισχύσεις έπρεπε να θεωρηθούν ως ευνοούσες την επίτευξη οικονομιών στην ενέργεια και τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.

109 Το συμπέρασμα αυτό δεν αντικρούεται από την έκθεση Andersen. Συναφώς, η Επιτροπή παρατηρεί, καταρχάς, ότι ένας παρεμβαίνων οφείλει να αποδέχεται μια διαφορά στο στάδιο όπου αυτή βρισκόταν κατά το χρονικό σημείο της παρεμβάσεώς της. Όμως, τίποτα δεν επιτρέπει να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα ζήτησε πραγματογνωμοσύνη προκειμένου να προσκομίσει λυσιτελείς για την άμυνά της αποδείξεις. Εξάλλου, η κατάθεση της εκθέσεως Andersen δεν έχει την αξία μιας «προτάσεως αποδεικτικών μέσων» κατά την έννοια του άρθρου 116, παράγραφος 4, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Πράγματι, η έκθεση αυτή περιλαμβάνει μία σειρά μη αμφισβητουμένων ισχυρισμών με τους οποίους επιδιώκεται να

γίνει υποκατάσταση όσον αφορά διαπιστώσεις εμπίπτουσες στην αρμοδιότητα της Επιτροπής.

110 Τέλος, η Επιτροπή αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Falck ότι το δάνειο των 6,321 δισεκατομμυρίων, του Δεκεμβρίου 1987, είχε ήδη αποτελέσει αντικείμενο της αποφάσεως 91/176 καθώς και τις λοιπές προβαλλόμενες από τη Falck ως πλάνες εκτιμήσεως. Θεωρεί ότι έχει ορθώς εκτιμήσει όλες τις μνημονευόμενες στην προσβαλλόμενη απόφαση ενισχύσεις. Εξάλλου, η Επιτροπή εκφράζει την έκπληξή της για το γεγονός ότι ούτε η προσφεύγουσα ούτε η Ιταλική Κυβέρνηση επικαλέστηκαν ποτέ το ζήτημα αυτό κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, και τούτο μολονότι το στοιχείο αυτό είχε αποτελέσει επίσης αντικείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως διαδικασίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

111 Επιβάλλεται, πρώτον, να εξεταστεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας κατά το οποίο η Επιτροπή υπέπεσε σε νομική πλάνη, εκτιμώντας ότι η Συνθήκη ΕΚΑΧ δεν προβλέπει, για την εφαρμογή της, καμία «επίπτωση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές».

112 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ απαγορεύει τις επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη «υπό οποιαδήποτε μορφή». Δεδομένου ότι η φράση αυτή δεν περιλαμβάνεται στο άρθρο 4, στοιχεία α', β' και δ', η διάταξη αυτή προσδίδει μια ασυνήθη γενικότητα στην απαγόρευση που προσδιορίζει (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1961, 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 547, ειδικότερα σ. 573).

113 Σε αντίθεση με το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ), η απαγόρευση αυτή είναι γενική και ανεπιφύλακτη. Κατά συνέπεια, οι εμπίπτουσες στη Συνθήκη ΕΚΑΧ ενισχύσεις

λογίζονται ως ασύμβατες με την κοινή αγορά χωρίς να παρίσταται ανάγκη να αποδειχθεί, ούτε καν να εξεταστεί, αν υφίσταται ή υπάρχει κίνδυνος να θιγούν οι όροι ανταγωνισμού (βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Lagrange στην προπαρατεθείσα υπόθεση De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 576, ειδικότερα σ. 595).

114 Εξ αυτού έπεται ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας ότι οι επίμαχες ενισχύσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ χωρίς να έχει προηγουμένως ελέγξει εάν αυτές έχουν «επίπτωση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές».

115 Επιβάλλεται, δεύτερον, να εξεταστεί το επιχείρημα που αντλείται από την προβαλλόμενη πλάνη της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή των παρεκκλίσεων του πέμπτου κώδικα, των μόνων παρεκκλίσεων από την απαγόρευση των ενισχύσεων του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ που η Επιτροπή είχε την εξουσία να εφαρμόσει εν προκειμένω (βλ. ανωτέρω, σκέψη 68).

116 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, προκαταρκτικώς, αφενός, ότι δεν αμφισβητείται εν προκειμένω ότι τα επίμαχα μέτρα αποτελούν ενισχύσεις που έπρεπε να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή και, αφετέρου, ότι οι ενισχύσεις αυτές χορηγήθηκαν μεταξύ 1983 και 1988, δηλαδή οκτώ έως δεκατρία έτη πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι προφανές ότι η προσφεύγουσα, λήπτης των ενισχύσεων αυτών, και η Ιταλική Κυβέρνηση ήσαν περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον σε θέση να συλλέξουν και να ελέγξουν τα αναγκαία στοιχεία από τα οποία θα αποδεικνυόταν ότι οι ενισχύσεις πληρούσαν τις επιβαλλόμενες από τον πέμπτο κώδικα προϋποθέσεις. Εξάλλου, στην απόφασή της περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι υποχρεούνταν να εκτιμήσει τις κρατικές ενισχύσεις από πλευράς των διατάξεων και των κριτηρίων ερμηνείας που ίσχυαν κατά την ημερομηνία λήψεως της αποφάσεως και βάσει των διαθεσίμων κατά την ημερομηνία εκείνη στοιχείων και πληροφοριών. Η Επιτροπή κατέληξε επίσης το συμπέρασμα ότι οι επίμαχες ενισχύσεις έπρεπε να εξεταστούν βάσει του πέμπτου κώδικα.

117 Κατά συνέπεια, η Ιταλική Κυβέρνηση και η προσφεύγουσα υποχρεούνταν να προσκομίσουν, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, τα αποδεικτικά

στοιχεία από τα οποία θα μπορούσε να καταδειχθεί ότι ήταν δυνατό να τύχουν εφαρμογής όσον αφορά τις εν λόγω ενισχύσεις οι προβλεπόμενες από τον κώδικα αυτόν παρεκκλίσεις (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1993, C-364/90, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2097, σκέψεις 35 και 36).

118 Στη συνέχεια, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του όσον αφορά την εκδίκαση προσφυγών ακυρώσεως κατά αποφάσεων ή συστάσεων της Επιτροπής, ο έλεγχος του κοινοτικού δικαστή δεν δύναται, δυνάμει του άρθρου 33, πρώτο εδάφιο, δεύτερη φράση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, να επεκταθεί επί της εκτιμήσεως της προκύπτουσας από οικονομικά γεγονότα ή περιστάσεις καταστάσεως, εν όψει της οποίας εξεδόθησαν οι εν λόγω αποφάσεις ή συστάσεις, εκτός αν προσάπτεται στην Επιτροπή ότι διέπραξε κατάχρηση εξουσίας ή ότι προδήλως αγνόησε τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της.

119 Προκειμένου να αποδειχθεί ότι η Επιτροπή παρέβη προδήλως τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ ή του πέμπτου κώδικα ενισχύσεων, ώστε να δικαιολογείται η ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζει η προσφεύγουσα πρέπει να είναι επαρκή προς αναίρεση του βασίμου των εκτιμήσεων των πραγματικών περιστατικών στις οποίες στηρίζεται η απόφαση (βλ., κατ' αναλογίαν, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-380/94, AIUFFASS και AKT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2169, σκέψη 59).

120 Υπό το φως ακριβώς των θεωρήσεων αυτών επιβάλλεται να εξεταστούν τα επιχειρήματα που αντλούνται από την προβαλλόμενη πλάνη της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή των παρεκκλίσεων του πέμπτου κώδικα.

121 Στο μέτρο που η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι υπήρξε θύμα βαρείας δυσμενούς διακρίσεως σε σχέση με την κρατική βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, η οποία έλαβε σαφώς μεγαλύτερες ενισχύσεις, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί ως άσχετο με την υπό κρίση περίπτωση. Πράγματι, έστω και αν υποτεθεί ότι υφίσταται στην Ιταλία διαφορετική μεταχείριση μεταξύ του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα της

βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, τούτο δεν είναι δυνατό να επηρεάσει την εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με τη νομιμότητα των χορηγηθεισών από ένα κράτος μέλος, σε συγκεκριμένη περίπτωση, ενισχύσεων.

122 Βεβαίως είναι αληθές ότι η Επιτροπή απλώς διαπίστωσε, στην προσβαλλομένη απόφαση, ότι για το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών για επενδύσεις της προσφεύγουσας καθώς και για τις αντίστοιχες ενισχύσεις δεν μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής παρεκκλίσεις σχετικά με την έρευνα και την ανάπτυξη, ενώ προέκυπτε ότι οι σχετικές δαπάνες και παρεκκλίσεις αποτελούσαν μάλλον παραγωγικές επενδύσεις για τις οποίες δεν ήταν δυνατό, ως τέτοιας φύσεως, να γίνει οποιαδήποτε παρέκκλιση από την απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες που ίσχυαν στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη.

123 Εντούτοις, η ίδια αυτή διαπίστωση περιλαμβανόταν ήδη στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας. Επομένως, επιβαλλόταν τόσο η Ιταλική Κυβέρνηση όσο και η προσφεύγουσα να υποβάλουν παρατηρήσεις προς αντίκρουση της διαπιστώσεως αυτής, διαφορετικά ήταν αναμενόμενο η διαπίστωση αυτή επιβεβαιωθεί από την Επιτροπή στην τελική της απόφαση.

124 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το κοινοτικό πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη (ΕΕ 1986, C 83, σ. 2), στο οποίο παραπέμπει ο πέμπτος κώδικας, διευκρινίζει ότι οι στόχοι που επιδιώκονται στο πλαίσιο ενός προγράμματος σχετικά με την έρευνα και την ανάπτυξη πρέπει να αναφέρονται με σαφήνεια. Εξάλλου, οι διάφορες κατηγορίες κόστους που πρόκειται να μειωθούν μέσω των ενισχύσεων πρέπει να αναφέρονται αναλυτικά και οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται κατά τρόπο που να καθίσταται δυνατός ο υπολογισμός της έντασής τους σε σχέση με το κόστος (σημείο 4.3.1). Επίσης, από το κείμενο αυτό σαφώς προκύπτει ότι η Επιτροπή μεριμνά ειδικώς προκειμένου οι ενισχύσεις αυτές να είναι αντίστοιχες προς τις ενισχύσεις λειτουργίας (σημείο 8.2).

125 Όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η Ιταλική Κυβέρνηση περιορίστηκε στο να δηλώσει ότι οι ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί με τις αποφάσεις αριθ. 7673 της 14ης Δεκεμβρίου 1987, 2429 της 2ας

Μαΐου 1988 και 4158 της 4ης Ιουλίου 1988 ήσαν σύμφωνες προς τις διατάξεις σχετικά με την έρευνα και την ανάπτυξη, χωρίς να παράσχει διασαφηνίσεις δικαιολογούσες την εφαρμογή της παρεκκλίσεως αυτής.

126 Εξ αυτού έπεται ότι ορθώς η Επιτροπή, στηριζόμενη στα δεδομένα που διέθετε και που είχαν συμπληρωθεί, μεταξύ άλλων, από το έγγραφο της Ιταλικής Κυβερνήσεως της 27ης Μαρτίου 1996, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχαν στοιχεία από τα οποία να αποδεικνύεται ότι για τις επίμαχες ενισχύσεις ήταν δυνατό να τύχει εφαρμογής η παρέκκλιση του πέμπτου κώδικα σχετικά με την έρευνα και την ανάπτυξη.

127 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας δεν μπορούν να ανατρέψουν τη διαπίστωση αυτή. Η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε, αφενός, ότι πολλές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1986, μολονότι παράνομες ως μηδέποτε κοινοποιηθείσες στην Επιτροπή, έπρεπε να θεωρηθούν ως συμβατές με την κοινή αγορά διότι προορίζονταν για επενδύσεις, κυρίως, στον τομέα της έρευνας και της αναπτύξεως και, αφετέρου, ότι το ποσό των επενδύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη έφθανε σχεδόν τα 32 δισεκατομμύρια LIT, δηλαδή άνω του ημίσεος του συνολικού ποσού των χορηγηθεισών ενισχύσεων (55 δισεκατομμύρια LIT). Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, η προσφεύγουσα περιορίστηκε στο να καταθέσει τον ισολογισμό της όπου γίνεται κατανομή των επενδύσεών της, ενώ μνημονεύονται, κυρίως, οι προοριζόμενες για την έρευνα και την ανάπτυξη επενδύσεις.

128 Όμως, τα στοιχεία αυτά συδόλως κλονίζουν την εκτίμηση της Επιτροπής ότι προκύπτει ότι ένα μεγάλο μέρος των δαπανών για επενδύσεις της προσφεύγουσας σχετικά με την έρευνα και την ανάπτυξη αποτελούν παραγωγικές επενδύσεις για τις οποίες δεν είναι δυνατό, ως τοιαύτης φύσεως, να τύχει εφαρμογής οποιαδήποτε παρέκκλιση από την απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

129 Η Επιτροπή διαπίστωσε επίσης, στην προσβαλλομένη απόφαση, ότι η προσφεύγουσα είχε προβεί σε δαπάνες για επενδύσεις ύψους 15 περίπου δισεκατομμυρίων LIT, που είχαν επιπτώσεις στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος. Παρ' όλ' αυτά,

το εν λόγω κοινοτικό όργανο υπογράμμισε ότι οι ιταλικές αρχές δεν μπόρεσαν να αποδείξουν ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 3 του πέμπτου κώδικα.

130 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά καθόσον θεώρησε ως ανεπαρκή τα προσκομισθέντα υπ' αυτής καθώς και υπό της Ιταλικής Κυβερνήσεως στοιχεία.

131 Ωστόσο, από τα προσκομισθέντα από την Ιταλική Κυβέρνηση κατά τη διοικητική διαδικασία στοιχεία δεν αποδεικνύεται ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογής της παρεκκλίσεως σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Πράγματι, στο από 27 Μαρτίου 1996 έγγραφό της, η Ιταλική Κυβέρνηση περιορίστηκε στη σύνταξη καταλόγου των κανονιστικών πράξεων που είχαν θεσπιστεί κατά την περίοδο που προηγήθηκε της χορηγήσεως των σχετικών με το περιβάλλον ενισχύσεων. Τούτο δεν αποδεικνύει ότι οι πραγματοποιηθείσες επενδύσεις είχαν ως κύριο σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και μπορούσαν να καταστήσουν σύμφωνες προς τους νέους κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος τις εγκαταστάσεις που λειτουργούσαν επί δύο τουλάχιστον έτη πριν από τη θέση σε ισχύ των κανόνων αυτών. Όμως, οι προϋποθέσεις αυτές προβλέπονται από το άρθρο 3 του πέμπτου κώδικα και επισημάνθηκαν από την Επιτροπή στην απόφασή της περί κινήσεως της διαδικασίας, εξ ου προκύπτει ότι οι ιταλικές αρχές δεν είχαν, μέχρι τότε, αποδείξει ότι οι εν λόγω προϋποθέσεις συνέτρεχαν.

132 Τέλος, η Επιτροπή, έκρινε ότι για τις επενδύσεις που προορίζονταν για την πραγματοποίηση εξοικονομήσεως ενεργείας και για τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων δεν ήταν δυνατό, με βάση τον πέμπτο κώδικα, να γίνει οποιαδήποτε παρέκκλιση από τις διατάξεις του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η προσφεύγουσα δεν παρέσχε κανένα στοιχείο που να αντικρούει αυτή τη διαπίστωση της Επιτροπής.

133 Πρέπει, τρίτον, να εξεταστούν τα επιχειρήματα που αντλούνται από την κατατεθείσα από τη Falck έκθεση πραγματογνωμοσύνης. Συναφώς, διαπιστώνεται, προ-

καταρκτικώς, ότι η Falck, αντίθετα προς ό,τι διατείνεται η Επιτροπή, δεν κινήθηκε εκτός του πλαισίου της διαφοράς κατά την έννοια του άρθρου 116, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

134 Ωστόσο, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η έκθεση Andersen, που φέρει τον τίτλο «έκθεση επί των ελεγκτικών διαδικασιών που επελέγησαν και υιοθετήθηκαν σχετικά με τον αναλυτικό πίνακα επενδύσεων όσον αφορά την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1986 και 30ής Ιουνίου 1988», αποτελεί, στην πραγματικότητα, έναν καθαρώς λογιστικό έλεγχο ενός κατατεθέντος από τη Falck πίνακα ο οποίος περιλαμβάνει ορισμένες επενδύσεις. Επομένως, η εταιρία Arthur Andersen δεν ανέλυσε τις επενδύσεις, αυτές καθεαυτές. Ειδικότερα, δεν έλεγξε εάν για τις εν λόγω επενδύσεις ήταν δυνατό να μην τύχει εφαρμογής, δυνάμει του πέμπτου κώδικα, η απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

135 Συναφώς, πρέπει να διασαφηνιστεί ότι το γεγονός ότι οι δαπάνες για αγορά μηχανικών εξοπλισμών που καταχωρούνται στον ισολογισμό σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και περιγράφονται σ' αυτόν ως επενδύσεις για την έρευνα, την ανάπτυξη κ.λπ. ουδόλως αποδεικνύει, από μόνο του, ότι είναι δυνατό οι εν λόγω ενισχύσεις να εξαιρεθούν από την απαγόρευση δυνάμει της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Πράγματι, η εφαρμογή παρεκκλίσεων από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ προϋποθέτει εξέταση συνεπαγόμενη εκτιμήσεις που πρέπει να γίνουν από την Επιτροπή σε κοινοτικό πλαίσιο (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980, 730/79, Philip Morris κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 13, σκέψη 24, καθώς και την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 53).

136 Κατά συνέπεια, η έκθεση Andersen δεν παρέσχε στοιχεία από τα οποία να αποδεικνύεται ότι όσον αφορά τις επίμαχες επενδύσεις ήταν δυνατή εξαίρεση από την απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, πράγμα που σημαίνει ότι η έκθεση αυτή δεν μπορεί να ανατρέψει τις ανωτέρω διαπιστώσεις κατά τις οποίες η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι για τις εν λόγω ενισχύσεις δεν μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής οι προβλεπόμενες από τον πέμπτο κώδικα παρεκκλίσεις.

137 Προκειμένου, τέταρτον, για τα επιχειρήματα της Falck που αντλούνται από πλάνες εκτιμήσεως σχετικά με το ότι, αφενός, η Επιτροπή δεν έπρεπε να ζητήσει την ανάκτηση της αποτελούσας αντικείμενο της αποφάσεως του 1987 ενισχύσεως λόγω του ότι η ενίσχυση αυτή καλυπτόταν από την απόφαση 91/176 και, αφετέρου, από το ότι η Επιτροπή δεν εκτίμησε ορθώς τις αποτελούσες αντικείμενο των αποφάσεων του 1988 ενισχύσεις, πρέπει να επισημανθεί ότι η απαρίθμηση όλων των αμφισβητουμένων στην υπό κρίση υπόθεση ενισχύσεων περιλαμβανόταν ήδη στην απόφαση περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας και, ως εκ τούτου, είχε γίνει στη Falck η σχετική όχληση προκειμένου αυτή να υποστηρίξει τις θέσεις της κατά το στάδιο εκείνο.

138 Εξάλλου, τόσο στα έγγραφά της της 6ης Απριλίου και της 2ας Μαΐου 1995, σε απάντηση αιτήματος της Επιτροπής για παροχή πληροφοριών, όσο και στο έγγραφό της της 27ης Μαρτίου 1996, που απεστάλη στο πλαίσιο της αποφάσεως περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας, η Ιταλική Κυβέρνηση αναφέρθηκε στις αποφάσεις αριθ. 7673 της 14ης Δεκεμβρίου 1987, 2429 της 2ας Μαΐου 1988 και 4158 της 4ης Ιουλίου 1988, χωρίς καν να υπαινιχθεί ότι η αποτελούσα αντικείμενο της αποφάσεως του 1987 ενίσχυση καλυπτόταν ήδη από την απόφαση 91/176 και χωρίς να επισημάνει ότι οι αποτελούσες αντικείμενο των αποφάσεων του 1988 ενισχύσεις δεν είχαν ορθώς εκτιμηθεί. Μάλιστα, στο έγγραφό της της 27ης Μαρτίου 1996 (σ. 4), η Ιταλική Κυβέρνηση αναγνώρισε ότι ένα μέρος των αποτελουσών αντικείμενο των αποφάσεων αυτών ενισχύσεων μπορούσε, λογικώς, να ανακτηθεί σημειώνοντας ότι:

«Οι ορθώς διατυπωθείσες αιτιάσεις, σχετικά με τις οποίες θα έπρεπε να παρασχεθούν διευκρινίσεις, αφορούν αποκλειστικώς τις παρεμβάσεις της αυτόνομης επαρχίας του Bolzano που έγιναν ύστερα από το 1985 και έχουν σχέση, αντιστοίχως, με τις αποφάσεις αριθ. 76/73 της 14ης [Δεκεμβρίου] 1987, 2429 της 2ας Μαΐου 1988 και 4158 της 4ης Ιουλίου 1988, από τις οποίες προκύπτει συνολικό κέρδος, εν όψει της διαφοράς μεταξύ του επιτοκίου αναφοράς και του επιτοκίου 3 %, ίσο προς 8,704 δισεκατομμύρια όσον αφορά τα δάνεια.»

139 Επομένως, η κριτική της Falck δεν είναι λυσιτελής, εφόσον στο Πρωτοδικείο εναπόκειται να ελέγξει αν η Επιτροπή στηρίχθηκε σε ακριβή πραγματικά περιστατικά και αν τα περιστατικά αυτά εκτιμήθηκαν κατά τρόπο προδήλως εσφαλμένο στο

πλαίσιο της καταστάσεως όπως αυτή παρουσιαζόταν κατά την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και σύμφωνα με τα μόνα στοιχεία που η Επιτροπή διέθετε κατά το χρονικό εκείνο σημείο (βλ. τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 22ας Ιανουαρίου 1997, T-115/94, Opel Austria κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1997, σ. II-39, σκέψη 87, και προπαρατεθείσα απόφαση British Airways κ.λπ. και British Midland Airways κατά Επιτροπής, σκέψη 81).

140 Κατά συνέπεια, δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη τα επιχειρήματα της Falck που αντλούνται από προβαλλόμενες πλάνες εκτιμήσεως όσον αφορά τις αποτελούσες αντικείμενο των αποφάσεων του 1987 και 1988 ενισχύσεις.

141 Πρέπει να προστεθεί ότι, έστω και αν υποτεθεί ότι η Falck έχει δίκιο ισχυριζόμενη ότι η αποτελούσα αντικείμενο της αποφάσεως του 1987 ενίσχυση καλυπτόταν ήδη από την απόφαση 91/176, αυτό πάντως που είναι βέβαιο είναι ότι, στην απόφασή της 91/176, η Επιτροπή στηρίχθηκε στο γεγονός ότι ένα 6 δισεκατομμυρίων LIT δάνειο, έστω και εγκριθέν το 1983, καταβλήθηκε μόλις το 1987 και ότι τούτο, λόγω των διαδοχικώς εκδοθέντων κωδίκων ενισχύσεων για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, κατέστη ασύμβατο κατά τον χρόνο της χορηγήσεώς του. Ωστόσο, από τους ισχυρισμούς της Falck προκύπτει ότι η απόφαση αριθ. 7673 της 14ης Δεκεμβρίου 1987 χορήγησε ενισχύσεις και ότι η απόφαση αυτή επιβεβαιώθηκε με αναγνωριστική πράξη της 10ης Μαρτίου 1988. Επομένως, το επιχείρημα της Falck επιτρέπει να υποτεθεί ότι η «χορήγηση» της ενισχύσεως κατά το 1987, που ήταν το αντικείμενο της αποφάσεως 91/176, αποτελούσε, στην πραγματικότητα, νέα αυτοτελή απόφαση και, ως εκ τούτου, ότι η ενίσχυση αυτή δεν κατέστη ασύμβατη αποκλειστικώς και μόνο λόγω της καθυστερήσεως που σημειώθηκε όσον αφορά την καταβολή της. Μια τέτοια θέση επιτρέπει να υποτεθεί ότι η Επιτροπή δεν είχε ορθώς ενημερωθεί κατά την έκδοση της αποφάσεως 91/176 και δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να προβάλλεται λυσιτελώς από τη Falck προς στήριξη των αιτημάτων της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

142 Εξ όλων των ανωτέρω προκύπτει ότι ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από νομική πλάνη όσον αφορά τον καθορισμό του επιτοκίου

Επιχειρήματα των διαδίκων

143 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το καθορισθέν από την Επιτροπή επιτόκιο, αφενός, είναι απροσδιόριστο και, αφετέρου, στερείται νομικής βάσεως.

144 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι μια απόφαση που επιτάσσει την ανάκτηση παράνομης ενισχύσεως μπορεί μόνο να επιβάλει την είσπραξη τόκων επί των καταβληθέντων ποσών, και τούτο προκειμένου να εξαλειφθούν τα παρεπόμενα των ενισχύσεων αυτών οικονομικής φύσεως πλεονεκτήματα, και ότι η είσπραξη αυτή πρέπει να είναι απολύτως ανάλογη προς τα πλεονεκτήματα από τα οποία έχει παρανόμως επωφεληθεί η ενδιαφερόμενη επιχείρηση (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψεις 95 επ.). Έτσι, η Επιτροπή όφειλε να καθορίσει τους τόκους βάσει των διατάξεων του εθνικού δικαίου ή στηριζόμενη στο επιτόκιο αγοράς που η προσφεύγουσα όφειλε να καταβάλει σε περίπτωση μη χορηγήσεως των ενισχύσεων.

145 Στο υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλλει υποχρεώσεις βάσει μιας ανακοινώσεως η οποία δεν αποτελεί ούτε τυπική ούτε εξαναγκαστική, σύμφωνα με τα άρθρα 14, 15 και 33 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, πράξη. Θα ήταν, εν πάση περιπτώσει, αντιφατικό, αφενός, να γίνεται αναφορά, κατ' αναλογίαν, σε κοινοτικά κριτήρια και, αφετέρου, να γίνεται παραπομπή στην εθνική έννομη τάξη. Για να υπάρχει συνεργασία μεταξύ κοινοτικού και εθνικού συστήματος απαιτείται όπως, ελλείψει κοινοτικού κανόνα, το έργο του καθορισμού και την εφαρμογή των καταβλητέων τόκων να αφήνεται, σύμφωνα με τον εθνικό κανόνα, στα εθνικά δικαστήρια.

146 Τέλος, απαντώντας σε γραπτό ερώτημα του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα ανέφερε ότι το επιτόκιο που έπρεπε να εφαρμοστεί είναι αυτό που θα μπορούσε να

επιτύχει στη Γερμανία κατά τον κρίσιμο χρόνο, και τούτο εφόσον, δεδομένου ότι ήταν λίαν δραστηριοποιημένη κατά τον χρόνο εκείνο στη Γερμανία, η γερμανική αγορά είναι η πραγματική αγορά αναφοράς.

147 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων, οι τόκοι αντιστοιχούν στο κόστος χρήματος εντός του κράτους μέλους κατά την λαμβανόμενη υπόψη περίοδο, όπως διασαφηνίζεται σε ανακοίνωση της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1978, περί των συστημάτων ενισχύσεων για τις περιφέρειες (GU C 31, σ. 9, στο εξής: ανακοίνωση περί των περιφερειακών ενισχύσεων). Στο παράρτημα της εν λόγω ανακοινώσεως καθορίζονται οι εκτελεστικές λεπτομέρειες όσον αφορά τις αρχές συντονισμού των συστημάτων ενισχύσεων για τις περιφέρειες. Δυνάμει του σημείου 14 του παραρτήματος αυτού, το επιτόκιο αναφοράς που ισχύει στην Ιταλία συνίσταται στο «μέσο επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στις επιδοτήσεις τόκων που καταβάλλονται από την Κεντρική Διοίκηση στους πιστωτικούς οργανισμούς». Η αξία του υιοθετηθέντος κριτηρίου έχει αναγνωριστεί από τις ίδιες τις ιταλικές αρχές οι οποίες υπολόγισαν, όταν ζήτησαν την επιστροφή των ενισχύσεων, τους τόκους στηριζόμενες στα επιτόκια που είχαν ανακοινωθεί από την Banca d'Italia όσον αφορά τις διάφορες περιόδους που είχαν ληφθεί υπόψη.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

148 Ελλείψει κοινοτικών διατάξεων σχετικών με τη διαδικασία εισπράξεως των άνευ νομίμου αιτίας καταβληθέντων ποσών, η ανάκτηση των παρανόμως χορηγηθεισών ενισχύσεων πρέπει, κατά πάγια νομολογία, να γίνεται σύμφωνα με τους προβλεπόμενους από το εθνικό δίκαιο διαδικαστικούς κανόνες. Ωστόσο, η εφαρμογή του εθνικού δικαίου δεν πρέπει να θίγει το πεδίο εφαρμογής και την αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου. Με άλλα λόγια, η εφαρμογή των εθνικών διατάξεων, αφενός, δεν πρέπει να καθιστά πρακτικώς αδύνατη την ανάκτηση των παρανόμως

χορηγηθέντων ποσών και, αφετέρου, δεν πρέπει να εισάγει διακρίσεις σε σχέση με ανάλογες περιπτώσεις που διέπονται αποκλειστικώς από την εθνική νομοθεσία (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, 205/82 έως 215/82, Deutsche Milchkontor κ.λπ., Συλλογή 1983, σ. 2633, σκέψεις 18 έως 25, και της 2ας Φεβρουαρίου 1989, 94/87, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1989, σ. 175, στη σκέψη 12, καθώς και την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 82).

149 Εξάλλου, η ανάκτηση μιας ασύμβατης με την κοινή αγορά κρατικής ενισχύσεως αποσκοπεί στην αποκατάσταση της προγενέστερης καταστάσεως, πράγμα που προϋποθέτει ότι πρέπει να εξαλειφθούν όλα τα προκύψαντα από την ενίσχυση οικονομικής φύσεως πλεονεκτήματα που είχαν βλαπτικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα στην κοινή αγορά. Επομένως, η απόφαση της Επιτροπής περί επιστροφής παρανόμων ενισχύσεων πρέπει να επιβάλλει την είσπραξη τόκων επί των χορηγηθέντων ποσών προς εξάλειψη των παρεπόμενων προς τις εν λόγω ενισχύσεις οικονομικής φύσεως πλεονεκτημάτων (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 97).

150 Πράγματι, η μη απαίτηση καταβολής, κατά την ανάκτηση, τόκων επί των παρανόμως χορηγηθέντων ποσών θα κατέληγε στη διατήρηση προς όφελος της λαβούσας τα ποσά αυτά επιχειρήσεως οικονομικής φύσεως πλεονεκτημάτων λόγω της χορηγήσεως της παράνομης ενισχύσεως, πλεονεκτημάτων συνισταμένων ακριβώς στη χορήγηση άτοκου δανείου. Επομένως, πρόκειται για κυρίως ειπείν ενίσχυση που νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 98).

151 Ωστόσο, η είσπραξη τόκων πρέπει να γίνεται προς αντιστάθμιση των οικονομικής φύσεως πλεονεκτημάτων που πράγματι προέκυψαν από τη χορήγηση των ενισχύσεων υπέρ του λήπτη τους και πρέπει να είναι ανάλογη προς αυτές (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 99).

152 Υπό το φως ακριβώς των θεωρήσεων αυτών πρέπει να εξεταστεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή διέπραξε λάθος καθορίζοντας το συγκεκριμένο επιτόκιο.

153 Το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως ορίζει:

«Η Ιταλία προβαίνει, σύμφωνα με τις διατάξεις της ιταλικής νομοθεσίας που εφαρμόζονται κατά την είσπραξη των απαιτήσεων του Δημόσιου, σε ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν (...) στις Acciaierie di Bolzano (...). Για την εξάλειψη των επιπτώσεων που προέκυψαν από τις ενισχύσεις αυτές, προσαυξάνονται με τόκους που υπολογίζονται από την ημέρα καταβολής των ενισχύσεων μέχρι την ημερομηνία επιστροφής τους. Το επιτόκιο που εφαρμόζεται είναι το επιτόκιο που χρησιμοποιούσε η Επιτροπή για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδύναμου επιδότησης των περιφερειακών ενισχύσεων κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς.»

154 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα έτυχε ενός πλεονεκτήματος καθώς είχε δωρεάν στη διάθεσή της ορισμένο ποσό για συγκεκριμένη περίοδο, η επιβληθείσα σ' αυτήν καταβολή τόκων ικανοποιεί την απαίτηση εξαλείψεως ενός οικονομικού πλεονεκτήματος που είναι παρεπόμενο σε σχέση με το ποσό των αρχικώς χορηγηθεισών ενισχύσεων.

155 Πρέπει να σημειωθεί ότι, μολονότι η προσβαλλομένη απόφαση αφήνει να νοηθεί ότι το επιτόκιο που πρέπει να εφαρμοστεί προκειμένου να εξαλειφθεί το πλεονέκτημα αυτό ορίζεται κατά τρόπο άμεσο από την Επιτροπή, το βέβαιο είναι ότι, στην πραγματικότητα, το μνημονευόμενο επιτόκιο είναι το μέσο επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται επί των επιδοτήσεων τόκων που καταβάλλονται από την κεντρική διοίκηση στους πιστωτικούς οργανισμούς στην Ιταλία. Πράγματι, η περιλαμβανόμενη στην προσβαλλομένη απόφαση έκφραση «το επιτόκιο που χρησιμοποιούσε η

Επιτροπή για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδύναμου επιδότησης των περιφερειακών ενισχύσεων» διατυπώθηκε για πρώτη φορά στην ανακοίνωση για τις περιφερειακές ενισχύσεις. Δυνάμει του σημείου 14 του παραρτήματος της ανακοινώσεως εκείνης, το επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στην Ιταλία συνίσταται στο «μέσο επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στις επιδοτήσεις τόκων που καταβάλλονται από την κεντρική διοίκηση στους πιστωτικούς οργανισμούς». Εν πάση περιπτώσει, δεν αμφισβητείται ότι το εφαρμοσθέν εν προκειμένω επιτόκιο υπολογίστηκε βάσει στοιχείων προερχομένων από τη Banca d'Italia.

156 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν καθόρισε τις εκτελεστικές λεπτομέρειες σχετικά με την υποχρέωση του κράτους να ζητήσει τόκους, και τούτο εφόσον η διαδικασία εισπράξεως των άνευ νομίμου αιτίας καταβληθέντων ποσών διέπεται πάντοτε από το εθνικό δίκαιο. Η αναφορά στο επιτόκιο που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδύναμου επιδοτήσεως των περιφερειακών ενισχύσεων στην Ιταλία επιτρέπει μόνον να διασφαλίζεται η εφαρμογή επιτοκίου αντιπροσωπεύοντος το ισοδύναμο του οικονομικού πλεονεκτήματος που έχει προέλθει από την δωρεάν θέση στη διάθεση του δικαιούχου του σχετικού κεφαλαίου, και τούτο στο πλαίσιο της τηρήσεως των όρων της ιταλικής αγοράς και του σεβασμού των αρχών του ιταλικού δικαίου σχετικά με την επιστροφή των άνευ νομίμου αιτίας καταβληθέντων ποσών.

157 Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή επέβαλε στην Ιταλική Κυβέρνηση να κάνει χρήση του επιτοκίου που ίσχυε για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδυνάμου επιδοτήσεως των περιφερειακών ενισχύσεων.

158 Τέλος, προκειμένου περί του ισχυρισμού της προσφεύγουσας κατά τον οποίο η γερμανική αγορά αποτελεί την πραγματική αγορά αναφοράς, πρέπει να επισημανθεί ότι η νομιμότητα μιας αποφάσεως σχετικά με ενισχύσεις πρέπει να εκτιμάται βάσει

των στοιχείων που η Επιτροπή διέθετε κατά τον χρόνο εκδόσεως της σχετικής αποφάσεως (βλ. ανωτέρω σκέψη 139).

159 Όμως, στην προσφεύγουσα παρασχέθηκε, εν προκειμένω, η δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί των ληφθέντων υπόψη γεγονότων και επί των εκτιμήσεων της Επιτροπής στην απόφαση περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας. Στην απόφαση εκείνη η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα είχε επωφεληθεί παρεμβάσεων του Δημοσίου υπό τη μορφή δεκαετούς διαρκείας δανείων με επιτόκιο κατώτερο κατά 10 % περίπου του ισχύοντος στην αγορά. Επομένως, ήταν σαφές στην προσφεύγουσα ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε, προκειμένου να υπολογίσει το ποσό των εν λόγω ενισχύσεων, στο επιτόκιο αγοράς στην Ιταλία. Κατά συνέπεια ήταν λογικό να αναφερθεί η Επιτροπή στο επιτόκιο της ιταλικής αγοράς και όσον αφορά την επιστροφή των ενισχύσεων αυτών.

160 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα, δεδομένου ότι δεν γνωστοποίησε στην Επιτροπή τις σχετικές παρατηρήσεις της, δεν μπορεί να της προσάπτει ότι δεν εκτίμησε τη δυνατότητα χρησιμοποιήσεως της γερμανικής αγοράς ως αγοράς αναφοράς.

161 Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε, με τα επιχειρήματά της, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως κάνοντας αναφορά, όσον αφορά την επιστροφή των επιμάχων ενισχύσεων, στο επιτόκιο της ιταλικής αγοράς.

162 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του έκτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την έλλειψη αιτιολογίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

163 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνει καμιά αιτιολογία από την οποία να διασαφηνίζεται για ποιο λόγο η Επιτροπή θεώρησε ως καθοριστική για την επιστροφή των ενισχύσεων την ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1985, που αντιστοιχεί στη λήξη της περιόδου δυνατότητας εφαρμογής του δευτέρου κώδικα, καθώς επίσης και για ποιο λόγο το ίδιο κοινοτικό όργανο έκρινε ότι έπρεπε να τύχει εφαρμογής επί των αποφάσεων αριθ. 7673, 2429 και 4158 της επαρχίας του Bolzano ο πέμπτος κώδικας.

164 Εξάλλου, η Επιτροπή όρισε το επιτόκιο σύμφωνα κατά σιβυλλικό τρόπο και χωρίς να παράσχει καμία εξήγηση σχετικά με την αναλογικότητα του επιτοκίου σε σχέση με τα πλεονεκτήματα των οποίων η προσφεύγουσα είχε τύχει.

165 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1985 δεν επελέγη αυθαιρέτως εφόσον αντιστοιχεί στην προηγούμενη μέρα της θέσεως σε ισχύ, την 1ης Ιανουαρίου 1986, του τρίτου κώδικα, πράγμα που σαφώς προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση. Ο κώδικας αυτός ρητώς προβλέπει υποχρεωτική κοινοποίηση όσον αφορά κάθε παρέμβαση του Δημοσίου προς όφελος των επιχειρήσεων της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, γεγονός που εξηγεί τον λόγο για τον οποίο, πάντοτε στο πλαίσιο παρανόμων και ασυμβάτων ενισχύσεων, η Επιτροπή έκρινε ότι, ύστερα από την ημερομηνία εκείνη, στερούνταν ερείσματος οι λόγοι που είχαν προβληθεί από τις ιταλικές αρχές προκειμένου να αποδειχθεί η προβαλλόμενη καλή πίστη των τοπικών αρχών και της επιχειρήσεως και εκτίμησε ότι οι χορηγηθείσες ενισχύσεις έπρεπε να επιστραφούν. Όσον αφορά το κριτήριο που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό των τόκων, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, ελλείψει ειδικής εν προκειμένω νομοθετικής προβλέψεως, επέλεξε την εφαρμογή αυτού που είχε οριστεί

για τις περιφερειακές ενισχύσεις. Κανένας κανόνας και καμία αρχή δεν επιβάλλουν ο καθορισμός τους να αφήνεται στα εθνικά δικαστήρια.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

166 Πρέπει να υπομνηστεί ότι το άρθρο 5, δεύτερο εδάφιο, τέταρτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι η Κοινότητα «καθιστά γνωστούς τους λόγους της δράσεώς της». Το άρθρο 15, πρώτο εδάφιο, της ίδιας Συνθήκης διευκρινίζει ότι «οι αποφάσεις, οι συστάσεις και οι γνώμες της ανωτάτης αρχής αιτιολογούνται και αναφέρονται στις γνώμες που έχουν υποχρεωτικά ζητηθεί».

167 Κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της σχετικής πράξεως και να διαφαίνεται από αυτήν, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την προσβαλλόμενη πράξη, κατά τρόπο που να καθίσταται δυνατό στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου στο δε Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του. Δεν απαιτείται η αιτιολογία να διασαφηνίζει όλα τα ασκούντα επιρροή πραγματικά και νομικά στοιχεία. Πρέπει αυτό να εκτιμάται όχι μόνο βάσει της διατυπώσεώς της αλλά και των συμφραζομένων της καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 86, και του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1996, Τ-266/94, Skibsværftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1399, σκέψη 230).

168 Εν προκειμένω, από την προσβαλλομένη απόφαση σαφώς προκύπτει ότι η ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1985 επελέγη λόγω της θέσεως σε ισχύ του τρίτου κώδικα που ρητώς προέβλεπε την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποιήσεως σχε-

τικά με κάθε χορηγούμενη στις επιχειρήσεις της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα ενίσχυση. Επομένως, επί του σημείου αυτού δεν υφίσταται καμία έλλειψη αιτιολογίας.

169 Μολονότι είναι αληθές ότι η Επιτροπή δεν ανέφερε, στην προσβαλλομένη απόφαση, τους λόγους για τους οποίους εφάρμοσε τον πέμπτο κώδικα, διασαφήνισε ωστόσο ότι «το ζήτημα που θέτουν οι ιταλικές αρχές σχετικά με τον προσδιορισμό του νομικού καθεστώτος που εφαρμόζεται στις εν λόγω ενισχύσεις, και ιδιαίτερα σε εκείνες που χορηγήθηκαν πριν από το 1985, δεν είναι καθοριστικό στη συγκεκριμένη περίπτωση. Πράγματι, ακόμη και αν εφαρμοστούν οι διατάξεις της απόφασης αριθ. 2320/81/ΕΚΑΧ για τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1985, οι τελευταίες δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως συμβατές με τις εν λόγω διατάξεις, λαμβάνοντας υπόψη τους όρους που προβλέπονται σ' αυτές».

170 Εξάλλου, στην απόφαση περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας διευκρινιζόταν ότι «η Επιτροπή θεωρείται ότι υποχρεούται να εκτιμήσει τις κρατικές ενισχύσεις — είτε πρόκειται για ατομικές ενισχύσεις είτε για συστήματα ενισχύσεων — από πλευράς των διατάξεων και των κριτηρίων ερμηνείας που ισχύουν κατά το χρονικό σημείο που λαμβάνει την απόφασή της (...). Εξ αυτού έπεται ότι οι επίμαχες ενισχύσεις πρέπει να εξεταστούν βάσει των κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα που ισχύουν σήμερα, δηλαδή βάσει της αποφάσεως 3855/91 [πέμπτος κώδικας]».

171 Δεδομένου ότι η προσβαλλομένη απόφαση πρέπει να εκτιμηθεί όχι μόνο βάσει του γράμματός της αλλά και ενόψει του πλαισίου της, είναι σαφές ότι η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση στηριζόμενη στον πέμπτο κώδικα.

172 Από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει επίσης ότι «το επιτόκιο που εφαρμόζεται είναι το επιτόκιο που χρησιμοποιούσε η Επιτροπή για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδύναμου επιδότησης των περιφερειακών ενισχύσεων κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς».

173 Αυτός ο τρόπος υπολογισμού του επιτοκίου προβλέπεται από την ανακοίνωση περί των περιφερειακών ενισχύσεων που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Εξάλλου, η απόφαση περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας ορίζει: «Στην επιστροφή της παρανόμως εισπραχθείσας ενισχύσεως περιλαμβάνεται και η καταβολή τόκων υπολογιζομένων στο επιτόκιο που είχε οριστεί για την εκτίμηση των περιφερειακών ενισχύσεων από την ημέρα που η ενίσχυση χορηγήθηκε στη δικαιούχο επιχείρηση, και τούτο προκειμένου να εξαλειφθεί οποιοδήποτε πλεονέκτημα του οποίου επιχείρηση θα μπορούσε να τύχει λόγω της παρανόμου χορηγήσεως της ενισχύσεως.»

174 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν υποχρεούνταν να εξειδικεύσει έτι περαιτέρω τις εκτιμήσεις της σχετικά με το εφαρμοστέο σύμφωνα με την προσβαλλομένη απόφαση επιτόκιο, προκειμένου να παράσχει στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να εξετάσει το βάσιμο της αποφάσεως αυτής.

175 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή εξέθεσε κατά τρόπο επαρκή και πλήρη τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που έπαιξαν ουσιώδη ρόλο στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Επομένως, η απόφαση αυτή παρέσχε τα στοιχεία που ήσαν αναγκαία στην προσφεύγουσα και επέτρεψε στον κοινοτικό δικαστή να ασκήσει τον έλεγχό του.

176 Κατά συνέπεια, ο έκτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

177 Εξ όλων των ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

178 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε και η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της, πρέπει η προσφεύγουσα να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα αυτής.

179 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, η Ιταλική Δημοκρατία παρεμβαίνουσα, φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

180 Το Πρωτοδικείο δύναται, δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, να αποφασίσει ότι ο παρεμβαίνων, ακόμα και όταν είναι άλλος από τα κράτη μέλη, τα συμβαλλόμενα στη Συμφωνία περί του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) κράτη, τα όργανα και την εποπτεύουσα αρχή της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

181 Εν προκειμένω, η Falck, παρεμβαίνουσα υπέρ της προσφεύγουσας, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**

2) **Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και τα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.**

3) **Έκαστος των παρεμβαινόντων φέρει τα δικαστικά του έξοδα.**

Cooke García-Valdecasas Lindh

Pirrung Βηλαράς

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Δεκεμβρίου 1999.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. D. Cooke